

Németh Zoltán György¹: A jogorvoslathoz való jog érvényesülése a végrehajtási eljárásban

Debreceni Jogi Műhely, 2011. évi (VIII. évfolyam) 1. szám (2011. január) 49-76.

I. Bevezető gondolatok

A bírósági végrehajtás olyan polgári nemperes eljárás, melynek során a bíróság, illetve a végrehajtásra felhatalmazott szerv általában vagyoni kényszerrel juttatja érvényre a kötelezettség teljesítésére, vagy biztosítására irányuló szankciót.² Másként megfogalmazva, magánjogi oldalról megközelítve a bírósági végrehajtás olyan önálló, törvényileg szabályozott eljárás, amelyben állami, vagy meghatározott szempontból azzal azonosnak minősülő szerv, elsősorban vagyoni kényszer alkalmazása révén juttatja érvényre az állam által, a konkrét egyedi ügyben fennállónak elismert és kikényszeríthető alanyi jogot, vagy előzetesen biztosítja a konkrét egyedi ügyben történő elismerés vagy a kikényszeríthetőség előtt védelemben részesített alanyi jog későbbi érvényre juttatását.³

A végrehajtási eljárás rendkívül fontos része az igazságszolgáltatási folyamatnak, mivel ha nem adott a végrehajtás lehetősége, céltalan a perlekedés. Frank Ignác szavai is hűen tükrözik a végrehajtás lényegét: „*Hiában volna törvényszéket tartani, ha az ítélet végrehajtása nem következne.*”⁴ A felek azért szánnak pénzt és időt a pereskedésre, hogy alanyi jogukat igényformába öntve kielégíttessék követeléseiket. Azonban a teljesítésre kötelezett fél részéről fennáll annak lehetősége, hogy önként nem tesz eleget a bíróság határozatának. Ezen probléma megoldását jelenti már az ókortól az eljárási garanciákkal átszőtt, legitim állami kényszer alkalmazásával jellemezhető végrehajtási eljárás.

A végrehajtási eljárás léte nem csak szükségszerű, logikus jogalkotási lépés, hanem egyben alkotmányos követelmény is. Az Alkotmány 2.§ (1) bekezdésében foglalt *jogállamiság* és az ebből fakadó jogbiztonság követelménye magában foglalja annak szükségét, hogy az állampolgárok bízassanak a bíróságok és extrajudiciális fórumok döntéseinek érvényesülésében, végrehajtásában. Ezen kényszerítő követelményt fejtette ki az Alkotmánybíróság is 1991-ben, amikor rámutatott arra, hogy „*a bírósági határozatok tiszteletben tartása, a jogerős bírósági döntések teljesítése –akár jogszerű kényszerítés árán is – a jogállamisággal kapcsolatos alkotmányos értékekhez tartozik [...] Ha ugyanis a végrehajtási kényszer gyenge és könnyen kijátszható, ez óhatatlanul a bírósági határozatok lebecsüléséhez, jogbizonytalansághoz, a jogtudat romlásához, a jogállamiság sérelméhez vezet. Az ilyen veszély leküzdése nyilvánvalóan mind állampolgári, mind társadalmi, mind pedig állami szempontból alkotmányos érdek.*”⁵

Azonban nem a jogbiztonság az egyetlen alkotmányos alapja a végrehajtásnak. A végrehajtás szinte mindig tulajdonjogot érint, így a tulajdon védelmével, a tulajdonjog lehető legkisebb mértékű korlátozása is alkotmányos követelményként merül fel. Az adós vagyonának kíméletére szolgál a kényszer arányos és fokozatos alkalmazása. Az Alkotmány 57.§ (5) bekezdésének értelmében a tisztességes eljáráshoz való jog keretében mindenkit megillet a jogát vagy jogos érdekét sértő bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés elleni jogorvoslat joga.

Az adóbehajtással összevetve a bírósági végrehajtás lassabb, a felek érdekeit jobban figyelembe veszi, valamint több jogorvoslat áll rendelkezésre. A végrehajtási eljárás legitim állami kényszer alkalmazásával jellemezhető sajátossága miatt kiemelt szerep jut a

jogorvoslatoknak. Ez szükségszerű, mivel az eljárás alapvetően azért indul meg, hogy a végrehajtást kérő igényeinek eleget tegyen, követelései kielégítése érdekében akár az adós ingatlanának elárverezésére is sor kerülhet. Ezek alapján logikus, hogy alapvető fontosságúak a törvény által felállított garanciák, melyek a végrehajtás alá vont adós érdekeit védik. Emellett azonban a végrehajtást kérő érdekeire is figyelemmel kell lenni, ezért a törvény széleskörű jogorvoslatokat biztosít.

Mivel a végrehajtás az adós szemszögéből nézve jelentős jogkorlátozást, a végrehajtást kérő szemszögéből, pedig jelentős költségelölegezést és előtte évekig tartó perlekedést jelent, rendkívül fontos ezen eljárás során a siker érdekében hatékony érdemi jogorvoslatokat biztosítani a feleknek.

Az adós érdekeinek védelme és a hitelezővédelem szembenállása folyamatos mérlegelést ró a végrehajtóra, az ügy összes körülményeire tekintettel a törvény rendelkezéseinek megfelelően az alapelvek tiszteletben tartása mellett kell eljárnia. Az alkotmányossági szempontok megvalósulása érdekében is különös figyelmet kell fordítani a hitelező érdekeit védő jogintézményekre, alkotmányos érdek fűződik ugyanis a jogszerű igényeket államilag szervezett úton realizálni kívánó végrehajtást kérők védelméhez, segítéséhez.⁶

II. A végrehajtási eljárás jogorvoslati rendszere

1. A végrehajtási eljárás jogorvoslatainak klasszifikációja

A bírósági végrehajtás során biztosított jogorvoslatoknak többféle szempontú klasszifikációja ismert. Egyrészt különbség tehető a jogorvoslatok között a jogorvoslatot tartalmazó jogszabály alapján, a bírósági végrehajtásról szóló törvény⁷ biztosítja a *végrehajtási lap visszavonását/végrehajtási záradék törlését*, a bíróság *végzése elleni fellebbezést*, továbbá a *végzés elleni felülvizsgálati kérelem* lehetőségét, valamint a *végrehajtási kifogást*. Ezzel szemben a Polgári perrendtartásról szóló törvény⁸ a különleges perek között szabályozza a *végrehajtási pereket*,⁹ melyek dogmatikailag a peres eljárások közé tartoznak, azonban felfoghatók végrehajtási jogorvoslatként is.

Ezzel el is érkeztünk egy másik szempontú distinkcióhoz, amely különbséget tesz a végrehajtási eljárás peres és nemperes jogorvoslati között. A nemperes jogorvoslatok azok melyeket a Vht. nevesít, elintézésük nemperes eljárásban történik. Ezzel szemben a Pp. által nevesített végrehajtási perek más logikát követnek. A végrehajtási perek közé tartozik a *végrehajtás megszüntetése és korlátozás iránti per*, az *igényper*, a *foglalás térése iránti per*, a *követelés behajtása iránti per*, illetve a *végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódás engedélyezése iránti per*.

Különbség tehető az egyes jogorvoslatok között a szerint is, hogy a felek közül ki élhet vele. Csak a végrehajtást kérő élhet a foglalás térése iránti per, illetve a követelés behajtása iránti per megindításának lehetőségével. Csak az adós élhet a végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti per megindításának lehetőségével, míg bármely fél élhet a végrehajtási lap visszavonása, illetve végrehajtási záradék törlése iránti kérelemmel, a végrehajtási kifogás lehetőségével, fellebbezéssel¹⁰ illetve felülvizsgálati kérelemmel.¹¹ A jogszabályok nem fél jogállású eljárásjogi alanyokat is felruháznak jogorvoslati joggal, így a lefoglalt dolog nem adós tulajdonosát, az ún. igénylőt az igényperindítás, a zálogjogosultat pedig a végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódás engedélyezése iránti per megindításának lehetőségével.

Elhatárolási ismerve a jogorvoslatoknak, hogy a bíróság határozata, a közjegyző határozata, vagy a végrehajtó intézkedése ellen lehet e velük élni. A végrehajtó intézkedése ellen kifogás emelhető, a közjegyző végrehajtást elrendelő határozata ellen a megyei bírósághoz lehet fellebbezni, míg a bíróság határozatai ellen minden más jogorvoslat igénybe vehető. Végezetül különbséget tehető az egyes jogorvoslatok között azon szempont alapján is, hogy a végrehajtási eljárás mely szakában érvényesülnek.

A végrehajtás elrendelése során adott a végrehajtási lap visszavonásának, illetve a végrehajtási záradék törlésének lehetősége, továbbá a fellebbezés¹² és felülvizsgálat¹³ lehetősége. A fentiekkel ellentétben a végrehajtás foganatosítása során a kifogás lehetőségével, a fellebbezés és felülvizsgálat¹⁴ lehetőségével, az igényperindítás, foglalás tūrrese iránti perindítás, követelés behajtása iránti perindítás, illetve a végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódás iránti perindítás lehetőségével élhetnek az arra jogosultak. A végrehajtás korlátozása és megszüntetése iránti per ilyen szempontból speciális, mivel a jogszabályok nem tartalmazzak kifejezett rendelkezést arra nézve, hogy mikor indítható meg, így akár a végrehajtás elrendelése során, akár a végrehajtás foganatosítása során megindítható.

Kiemelést igényel minden jogorvoslat relációjában, hogy a bíróság határozata elleni jogorvoslatnak halasztó hatálya van, kivéve, ha a törvény eltérően rendelkezik, vagy a jogorvoslat a rendőrség közreműködésének elrendelésével függ össze, továbbá a végrehajtó és a rendőrség intézkedése elleni jogorvoslatnak sincs halasztó hatálya. Míg a Pp. általános jelleggel rögzíti a fellebbezés halasztó hatályát,¹⁵ addig a Vht. csak a határozatok elleni jogorvoslatokra szűkíti le a halasztó hatályt, azonban nemcsak a fellebbezésre vonatkozik, hanem a szabályozás rendszerét és logikáját tekintve minden jogorvoslatra. Ezen főszabály alól kivételt teremt a Vht. több helyen is, nincs halasztó hatálya a letiltó végzés elleni fellebbezésnek a letiltott összeg levonására és kifizetésére nézve,¹⁶ a bíróság felfüggesztést elrendelő határozata elleni jogorvoslatnak a felfüggesztésre nézve,¹⁷ a biztosítási intézkedést elrendelő végzés elleni fellebbezésnek,¹⁸ illetve a fent már említett végrehajtói, rendőri intézkedések ellen,¹⁹ illetve rendőrség közreműködésének elrendelésével összefüggésben.²⁰

2. A végrehajtás elrendelése során igénybe vehető jogorvoslatok

A Vht. a jogorvoslatok kifejezést használja, tekintettel arra, hogy az általa lefektetett jogorvoslatok elbírálása nemperes eljárásban történik, a perorvoslatok csak a Pp. XXV. fejezetében található végrehajtási perek tekintetében merülnek fel.

A Vht. jogorvoslati rendszere több szempontból is speciális. Egyrészt sajátos logikát követnek a kifogás szabályai, ugyanis a végrehajtó törvénysértő intézkedése, illetőleg intézkedésének elmulasztása ellen a fél vagy más érdekelt végrehajtási kifogást terjeszthet elő a végrehajtást foganatosító bírósághoz. A kifogás tipikusan a végrehajtási jog sajátja,²¹ habár más jogszabályok is tartalmazznak a kifogással rokon jogorvoslatokat,²² a végrehajtási eljárásban tipikusan a végrehajtási kifogás a rendes jogorvoslat. Ezzel szemben a jogvitában döntést hozó bíróság, vagy hatóság döntése ellen minden eljárási törvényben a fellebbezés jelenik meg rendes jogorvoslatként. Bizonyos jogorvoslatokra csak a Vht. rendelkezései irányadók, más esetben, például a felülvizsgálat esetében szinte teljes egészében a Pp. szabályai irányadók. Másrészt a végrehajtási eljárásban új szereplő jelenik meg: a végrehajtó. Szükségszerű tehát hogy több helyen is a végrehajtó akár a sérelmes fél pozíciójában, akár a valós vagy vélt jog/érdeksérelem okozójaként a jogorvoslati eljárásban megjelenjen. A Vht. főszabály szerint a végrehajtást kérőnek és az adósnak biztosít nemperes jogorvoslatokat, így például a lefoglalt dolog tulajdonosa (ha nem adós) csak

igényperben, a Pp. szabályai szerint kérheti a foglalás feloldását, szintén példaként a követelés behajtása iránti perben az adósnak tartozó harmadik személy is a Pp. szerint terjeszthet elő jogorvoslati kérelmet.

Eltérő eljárási szabályok vonatkoznak a végrehajtás elrendelése és a végrehajtás foganatosítása során igénybe vehető jogorvoslatokra, az eltérőség alapja az eljárás két szakaszának koncepcionális különbsége. A végrehajtás elrendelése során alapvető követelmény, hogy a végrehajtási lap kiállításáig, illetve végrehajtási záradék kiadásáig az adós ne tudjon a végrehajtás elrendelésének szándékáról, különösen azért mert a végrehajtást kérő rendelkezési joga körébe tartozik, az adós mely vagyontárgyait jelöli meg kielégítési alapként. Így legalább az eljárás első szakaszában fel lehet lépni az adós fedezetelvonó magatartása ellen. A végrehajtás elrendelése után mindenképpen fedezetelvonónak minősül a kielégítés alapjául szolgáló vagyontárgyban beálló tulajdonos változás, és beáll a rosszhiszeműség vétele.²³

A végrehajtás foganatosítása során pedig a konkrét vagyontárgy vonatkozásában realizálódik a végrehajtási kényszer, itt még nagyobb jelentőséget kapnak a végrehajtási cselekmények foganatosítása során az adóst védő garanciális szabályok. Fontos vagyoni érdekek (illetve a jogállamiságból fakadó alkotmányos érdekek) fűződnek a végrehajtás sikeres lebonyolításához és a követelés kielégítéséhez. Az eljárás ezen szakában fogalmilag szükségszerű a végrehajtó aktivitása, ezért mulasztása ellen is kifogás emelhető, illetve itt jut szerephez a fokozatosság és arányosság követelménye is.

2.1 A végrehajtási lap visszavonása/ a végrehajtási záradék törlése

Ha a bíróság a végrehajtási lapot, illetve a végrehajtási záradékot a törvény megsértésével bocsátotta ki, vagy az adós kérelmére megállapítja, hogy a végrehajtás visszautasításának, illetve elutasításának feltételei a Közösségi Jog²⁴ alapján fennállnak, a végrehajtási lapot vissza kell vonni, illetve a végrehajtási záradékot törölni kell. Akkor van helye a visszavonásnak, illetve a törlésnek, ha ab ovo a végrehajtás elrendelésének nem lett volna helye, mivel a végrehajtás valamely általános vagy különös feltétele hiányzik. Konkrétan például a készfizető kezesség vállalásának ténye marasztaló határozati rendelkezés nélkül önmagában nem elegendő a végrehajtás elrendeléséhez. Az ennek alapján kiállított végrehajtási lap visszavonásának van helye.²⁵ Nincs helye a végrehajtási lap visszavonásának annak folytán, hogy az adós végelszámolás alatt áll.²⁶ A bíróság a visszavonást, illetve törlést bármelyik fél kérelmére, a végrehajtó jelentése alapján, illetve hivatalból is elvégzi, erről végzést hoz, és kézbesíti a feleknek. A felek a végzés ellen fellebbezhetnek.²⁷

A jogorvoslatra nézve a Vht. nem tartalmaz határidőt, effektíve az eljárás során bármikor igénybe vehető. Ha a végrehajtható okirat ellen jogorvoslattal éltek, a bíróság mérlegelési jogkörében eljárva úgy dönthet, hogy az eljárást felfüggeszti, tehát a jogorvoslatnak automatikusan nincs halasztó hatálya. Ezt erősíti az ítélkezési gyakorlat is azzal, hogy például az előzetesen végrehajthatóvá nyilvánított ítélet végrehajtását nem akadályozza az a körülmény, hogy az adós az előzetes végrehajthatóságot megfellebbezte. A végrehajtás felfüggesztése az előzetes végrehajthatóság ellen benyújtott fellebbezést elbíráló másodfokú tanács elnökétől kérhető.²⁸ Ha azonban a bíróság visszavonja a végrehajtási lapot, vagy törli a záradékot, ez a végrehajtási eljárás megszűnését eredményezi. Amennyiben az adós a végrehajtási záradékkal elrendelt végrehajtás során azt vitatja, hogy a végrehajtani kívánt követelés nem jött érvényesen létre, a végrehajtás megszüntetésére pert indíthat. A perindítás

feltétele, hogy a végrehajtási eljárásban nincs lehetősége a végrehajtás megszüntetésére, vagy korlátozására.²⁹ A perre a végrehajtást elrendelő bíróság illetékes.

2.2. Fellebbezés

Szintén megtámadható, mégpedig fellebbezéssel a bíróság végrehajtást elrendelő, vagy a végrehajtható okirat kérelemtől eltérő kiállítása esetén az eltérésről hozott végzése. A bíróság a végrehajtást végzéssel rendeli el közvetlen bírósági letiltás, átutalási végzés, biztosítási intézkedés elrendelése, és külföldi bírósági, vagy választott bírósági határozatra vezetett tanúsítvány esetében. Ha a végrehajtás alapja közvetlen bírósági felhívás, értelemszerűen a felhívást tartalmazó határozatot lehet megtámadni.³⁰ A végrehajtható okirat kiállítását megtagadó végzés ellen okszerűen csak a végrehajtást kérő fellebbezhet. A fellebbezésnek automatikusan nincs a végrehajtás foganatosítására nézve halasztó hatálya, azonban a Vht. eltérő rendelkezése hiányában a lefoglalt dolgok értékesítésére, és a végrehajtás során befolyt összeg jogosult részére történő kifizetésére nézve igen. Ilyen eltérő rendelkezés a romló dolog értékesítése, vagy közvetlen letiltó végzés elleni fellebbezés esetében a letiltott összeg levonása és kifizetése.³¹

2.3 Felülvizsgálat

Felülvizsgálati kérelemnek akkor van helye a végrehajtás elrendelése során, ha a másodfokon jogerőre emelkedett, a bíróság külföldi határozat végrehajtási tanúsítvánnyal való ellátásáról, illetőleg végrehajtásának elrendeléséről rendelkező végzése ellen irányul. A külföldi bíróság határozata akkor hajtható végre, ha a határozat megfelel a végrehajtás általános feltételeinek.³² A felülvizsgálati kérelmet a végrehajtást elrendelő bíróságnál kell benyújtani.

A felülvizsgálat lehetősége csak a nemzetközi kötelezettségek teljesítése céljából biztosított, így fontos kiemelni, hogy sem a végrehajtási záradék törlése iránti kérelmet elutasító végzés, sem pedig a végrehajtási záradékot hatályában fenntartó végzés ellen nincs helye felülvizsgálatnak, sőt még a végrehajtási záradék törlésére irányuló kérelmet elutasító végzést helybenhagyó másodfokú végzés ellen sincs helye felülvizsgálati kérelemnek.³³ Kizárt továbbá a felülvizsgálati kérelemmel megtámadható végzések közül a jogutódlás megállapítására irányuló kérelmet elutasító végzést helybenhagyó végzés,³⁴ a végrehajtás folytatását elrendelő végzés,³⁵ illetve a másodfokú bíróság jogerőssé vált azon végzése, amelyben megtagadja a külföldi határozat el nem ismerhetőségének megállapítását.³⁶ A felülvizsgálati kérelem beiktatására azért volt szükség, mivel mind a nemzetközi magánjog, mind a Közösségi jog megkövetelte a külföldi határozat végrehajtásának elrendelésével kapcsolatban a kétfokú jogorvoslat meglétét. Mivel az egyfokú fellebbezés ezt az igényt nem teljesítette, ezért a 2000. évi CXXXVI. törvény, 2001. szeptember 1-jei hatállyal beemelte e körben a felülvizsgálat lehetőségét a Vht.-be.³⁷ A felülvizsgálati eljárásra a Pp. XIV. fejezete irányadó, így felülvizsgálati kérelemmel élhetnek jogszabálysértésre való hivatkozással a felek, a beavatkozó, illetve az érdekelt.

3. A végrehajtás foganatosítása során igénybe vehető jogorvoslatok

3.1 A kifogás

A kifogás intézményének jogpolitikai célja, hogy a végrehajtó tevékenységének ellenőrizhetősége céljából megteremtse annak intézményi kereteit. A bíróság részére nem általános törvényességi felügyeleti jogkört biztosít a Vht. 217.§ - a, hanem csak az adott

kifogás elbírálására terjed ki a bíróság hatásköre, így a végrehajtó magatartásának jogszerűségét csak a kifogás tartalmi keretei között bírálhatja el, mivel köti a kérelemhez kötöttség elve, és csak az egyes konkrét végrehajtói cselekmények jogellenességét vizsgálja.³⁸

A végrehajtás foganatosítása során a kifogás a legfontosabb, és egyben érdemi jogorvoslat, viszonylag széles alanyi kör élhet vele, és szinte minden végrehajtói intézkedés ellen betervezhető, sőt bizonyos esetekben csak a kifogás lehetősége biztosított. Így például a díjjegyzékkel szembeni egyetlen jogorvoslat a végrehajtási kifogás, egy későbbi perben a díjjegyzék felülvizsgálatára már nincs mód.³⁹ Tipikusan kifogás tárgya lehet a fokozatosság, illetve arányosság megsértése, végrehajtás alól mentes vagyontárgy lefoglalása, a foglalás szabálytalansága, a törvényben előírt határidők be nem tartása, árverés szabálytalan kitűzése, az árverés szabályainak megsértése, a törvényben előírt tájékoztatási kötelezettség elmulasztása, a felosztási terv törvénysértő módon történő elkészítése.⁴⁰

A végrehajtó törvénysértő intézkedése, illetőleg intézkedésének elmulasztása ellen a fél vagy más érdekelt végrehajtási kifogást terjeszthet elő a végrehajtást foganatosító bírósághoz. A „más érdekelt” kategória értelmezése problémákat vethet fel, okszerűen ezt a bírói gyakorlat tölti ki tartalommal, azonban elmondható hogy az eljárás rendszerét átlátva kézen fekvőnek tűnik az ügygondnok, a zárgondnok, vagy akinek a végrehajtás alá vont ingatlanra az ingatlan-nyilvántartásban bejegyzett joga van. A lefoglalt ingó dolog tulajdonosa is előállhat végrehajtási kifogással a végrehajtó valós vagy vélt jogszabálysértő eljárása miatt, azonban tulajdoni igényét csak igényperben a Pp. szabályai szerint érvényesítheti. Mindkét jogorvoslat más logikát követ, mások a bizonyítandó tények, és a bíróság is eltérő határozatokat hoz. Ezen különállást, miszerint a végrehajtási per alapvetően tulajdonjogi per, és eredményessége nem függ a végrehajtó törvénysértő vagy jogszerű eljárásától, a bírói gyakorlat is erősíti.⁴¹ Az alapul fekvő jogvitától függően tehát elég szélesen értelmezhető az egyes végrehajtási eljárásokban a „más érdekelt” kategória, mivel a jog itt lehetőséget biztosít mindenki számára, akinek valamilyen formában sérelmet okoz a dologra vezetett végrehajtás, hogy sérelmeit ilyen formában előadja.

A végrehajtási kifogás irányulhat a végrehajtó intézkedésének bíróság általi megsemmisítésére, illetve a végrehajtó intézkedés megtételére való utasítására. Mindemellett azonban a bíróság megállapíthatja a végrehajtó intézkedésének törvénysértő voltát is,⁴² illetve elutasítja a kifogást, ha az elkésett, vagy ha az alaptalan.⁴³ A kifogás benyújtása illetékmentes,⁴⁴ azonban e kifogást elbíráló végzés elleni fellebbezés illetékköteles.

A kifogást a végrehajtó intézkedésétől számított tizenöt napon belül a végrehajtónál kell benyújtani, aki intézkedik a kifogás és az alapjául szolgáló iratok⁴⁵ három munkanapon belül bírósághoz való továbbításáról. A végrehajtási kifogás elbírálásra a végrehajtást foganatosító bíróságnak van hatásköre.⁴⁶ A tizenöt napos határidő elévülési jellegű, az intézkedés sérelmes voltáról való tudomásszerzéstől, illetve akadályoztatás esetén az akadály megszűnésétől kell számítani, azzal hogy egy hat hónapos záros határidőn túl már nincs helye a kifogás előterjesztésének, és a törvény az igazolási kérelem lehetőségét sem adja meg.⁴⁷ Az elkésett kifogást a bíróság hivatalból, érdemi vizsgálat nélkül elutasítja.⁴⁸

A bíróság soron kívül intézi a kifogást, szükség esetén meghallgatja a feleket, és főszabályként hatvan napon belül döntést hoz. Ha a feleket meg kell hallgatni, vagy más bizonyítékot kell beszerezni, ez okból átléphető a határidő. Ha azonban felmerül az eljárás felfüggesztésnek lehetősége, a bíróság a felfüggesztés tárgyában tizenöt napon belül dönt. Rendkívül fontos kihangsúlyozni, hogy a végrehajtási kifogás nem akadályozza meg más

jogorvoslatok igénybevételét, azonban csak olyan körben, ahogy azt a Vht. vagy a perrendtartás lehetővé teszi.

Speciális szabályok vonatkoznak a zálogtárgy egyszerűsített végrehajtási értékesítése során emelt végrehajtási kifogásra. Ebben az esetben végrehajtási kifogás csak a zálogtárgy becsértékének megállapítása, az ingatlan legkisebb vételárának vagy becsértékének közlése, a zálogtárgy árverése, az értékesített ingatlan kiürítése, a végrehajtói költség megállapítása és a vételár felosztása, késedelmes végrehajtói intézkedés tárgyában kérhető. A kifogást az árverési jegyzőkönyv kézhezvételétől számított tizenöt napon belül kell benyújtani. Ha a bíróság a megtámadott végrehajtói intézkedést megsemmisíti, úgy is dönthet, hogy az egész árverést megsemmisíti.

A kifogás előterjesztésére vonatkozóan a Vht. hallgat, ezért kiemelést igényel, hogy szóban vagy írásban is elő lehet terjeszteni. A szóban előterjesztett kérelmet jegyzőkönyvbe kell mondani, majd a jegyzőkönyvet kell a kifogás elintézésére hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz előterjeszteni. A Vht. a jegyzőkönyv kötelező tartalmi elemei között említi a felek és más érdekelték kérelmét és észrevételét, ez akár végrehajtási kifogás is lehet.

Végezetül kiemelést igényel, hogy a törvénysértő végrehajtói intézkedés felveti a szerződésen kívül jogellenesen okozott kár megtérítésének lehetőségét. A végrehajtó Ptk. 349.§ szerinti felelőssége azonban csak akkor állapítható meg, ha a kár rendes jogorvoslattal nem volt elhárítható, illetve a károsult a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslatot, vagyis a végrehajtási kifogást igénybe vette.⁴⁹ Az önálló bírósági végrehajtó kárfelelőssége szempontjából a végrehajtást kérő csak akkor tett eleget a végrehajtási kifogással élés törvényi követelményének, ha abban annak a konkrét intézkedésnek, illetve mulasztásnak az orvoslását is kéri, amely miatt károsodott.⁵⁰

3.2. Fellebbezés

A végrehajtás foganatosítása során hozott bírósági végzések ellen is biztosítja a Vht. a fellebbezés lehetőségét.

A foganatosítás során hozott szinte minden végzés ellen van helye fellebbezésnek, például a végrehajtást felfüggesztő, korlátozó, visszvégrehajtásról rendelkező, végrehajtási kifogást elbíráló, a cselekmény végrehajtási módját meghatározó, a végrehajtást kérőt költségviselésre kötelező, a perbeli jogutódlásról döntő, a zárgondnok díjának megállapításáról rendelkező végzések ellen. Analóg módon nincs helye azonban olyan végzések ellen fellebbezésnek, melyek ellen a Pp. sem engedi meg a fellebbezést (pervezető végzések). E körben megemlíthető például a személyes meghallgatásra idézés, vagy a végzés fejrészét illetve indoklását kijavító végzés. A fellebbezésre jogosultak körét háttér joganyagként a Pp. szabályai határozzák meg. A Pp. alapján a felek, a beavatkozó és az egyéb érdekelt is jogosult fellebbezést előterjeszteni. A Vht. rendelkezik azonban egy speciális esetről, a végrehajtó is rendelkezik fellebbezési joggal azon végzések ellen, amelyekben a bíróság helyt adott a kifogásnak, és a végrehajtó intézkedését megsemmisítette, vagy a végrehajtó által előterjesztett díjjegyzéket vagy a végrehajtási költségek tekintetében a felosztási tervet módosította. Fontos kiemelni, hogy csakis ebben a két esetben rendelkezik a végrehajtó fellebbezési joggal, tehát ha a bíróság a fentebb említett módon csak a végrehajtói intézkedés törvénysértő voltát állapítja meg, a törvény alapján ez nem ad alapot fellebbezésre a végrehajtó részéről.

3.3 Felülvizsgálat

A végrehajtás foganatosítása során is biztosított a felülvizsgálat lehetősége, azonban csak szűk körben, a másodfokon jogerőre emelkedett ingatlanárverést megsemmisítő végzés esetében ad rá a Vht. lehetőséget. A jogirodalom a törvényhely szó szerinti értelmezése alapján lehetőséget lát azon végzések elleni felülvizsgálat előterjesztésére is, amelyekben a bíróság a megsemmisítés iránti kérelmet elutasította, vagy az árverést hatályában fenntartotta. Álláspontunk szerint gyakorlatias lépés, ez okból indokolt lehet nevezett törvényhely „a contrario” értelmezését is figyelembe venni.

A felülvizsgálati eljárásra egyebekben a Pp. XIV. fejezete irányadó, így a kérelem előterjesztésére jogosult lesz a feleken kívül a beavatkozó, és az érdekelt is a határozat őt érintő része tekintetében. A felülvizsgálattal támadható határozatok szűk köre miatt az Alkotmánybíróság előtt alkotmányjogi panaszban vitatták a Vht. 219. §-ának alkotmányosságát. Az indítványozók álláspontja szerint ezen törvényhely sérti a tulajdon szabadságát, a bírósághoz fordulás jogát és a bíróság előtti egyenlőséget. (Alkotmány 13.§ és 57. § (1) és (4) bek.) Az Alkotmánybíróság megítélése szerint azonban az indítványok alaptalanok, a Vht. hivatkozott rendelkezése összeegyeztethető az Alkotmánnyal, sőt többlet jogorvoslati eszközközként jelenik meg e körben a felülvizsgálat lehetősége, illetve az idézett rendelkezés nem diszkriminatív. A tulajdonhoz való jog tekintetében pedig az indítványozók kiemelték, hogy a bíróság azon végzése mely a végrehajtást kérőt kötelezi a végrehajtás költségeinek előlegezésére, azzal a következménnyel jár, hogy ez a vagyoni rész kikerül a végrehajtást kérő vagyonából, azonban az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Vht. 219.§-a nem áll érdemi összefüggésben, következésképpen ellentétben sem a tulajdonhoz való joggal, mivel a tulajdonhoz való jog tartalmát nem lehet összevetni olyan szabállyal, mely egy rendkívüli perorvoslat lehetővé tételét tartalmazza. Ugyanilyen indokokkal, utasította el a testület az Alkotmány 57.§ (4) bekezdéssel (*t.i. a nullum elvekkkel*) való ütközés megállapítására vonatkozó indítványt.⁵¹

4. Egyéb jogorvoslatok a végrehajtás során

4.1 A közjegyző által elrendelt végrehajtás jogorvoslatainak speciális szabályai

A fizetési meghagyásos eljárásról szóló törvény⁵² 2010. június 1-től lehetővé teszi, hogy a közjegyző a fizetési meghagyás végrehajtását elrendelje. A közjegyző is jogosult végrehajtási lapot kibocsátani, okiratot végrehajtási záradékkal ellátni, illetve letiltó és átutalási végzés útján a jogerőre emelkedett fizetési meghagyás végrehajtását elrendelni.

Amennyiben a közjegyző rendeli el a végrehajtást, ez azonos hatályú a bíróság általi elrendeléssel. A közjegyző határozata elleni fellebbezést a közjegyző székhelye szerint illetékes megyei bíróság bírálja el. A vállalkozások és a jogi képviselővel rendelkező felek, fellebbezésüket kizárólag elektronikus úton terjeszthetik elő kivéve, ha a fellebbezéshez mellékletet csatolnak.

A végrehajtási eljárás során előterjesztett fellebbezés esetén a közjegyző az iratok felterjesztése helyett a kamara számítógépes rendszerén keresztül előállított aktanyomatot is küldhet a bíróságnak a fellebbezés elbírálása szempontjából szükséges iratokról. Az aktanyomat tartalmazza a fizetési meghagyásos eljárás iratanyagának tartalmát, valamint az eljáró közjegyző nevét, székhelyét és bélyegzőlenyomatának képét; az a közjegyző aláírása

nélkül is hiteles. Ha a bíróság annak technikai feltételeit biztosítja, az aktanyomatot elektronikus úton is meg lehet küldeni a bíróság részére.⁵³

Természetesen a végrehajtási lap visszavonása, vagy a végrehajtási záradék törlése iránti kérelem is előterjeszhető a közjegyző előtt.

4.2. A büntetőeljárás törvény szerinti jogorvoslatok a végrehajtás elrendelése során

Ha a bíróság a végrehajtást a büntetőügyben kiállított értesítéssel rendelte el, az adós a jogsérelem orvoslása céljából az értesítés alapjául szolgáló bírósági, ügyészi, illetőleg nyomozó hatósági határozat ellen a büntetőeljárás szabályai szerint élhet jogorvoslattal.

A büntetőbíróság és az ügyészség határozatai tekintetében először is ki kell emelnünk, hogy amíg a bűnügyi zárlatot elrendelő határozat a biztosítási végrehajtást megalapozó végrehajtható okirat, addig a bíróság által kiállított értesítés a kielégítési végrehajtás alapjául szolgáló végrehajtható okirat. Ennek megfelelően alakul a jogorvoslatok logikája is. Biztosítási végrehajtásnál még nincs jogerős bírósági határozat, így a bűnügyi zárlatot elrendelő határozat rendes jogorvoslattal, fellebbezéssel támadható. A bűnügyi zárlatot a bíróság általában hivatalból rendeli el, kérelemre akkor, ha polgári jogi igényt érvényesít a magánfél.⁵⁴ Meg kell jegyeznünk, hogy a Vht. szóhasználata nem áll összhangban a Be. szóhasználatával, ugyanis bűnügyi zárlat alatt a Be. által a kényszerintézkedések között nevesített bírósági zár alá vételt kell érteni.⁵⁵

A zár alá vételt elrendelő határozatot a vádirat benyújtása előtt a nyomozási bíró hozza, a vádirat benyújtása után pedig az a bíró (vagy tanács), akire az ügyet kiszignálják. A nyomozási bíró határozata ellen az jelenthet be fellebbezést, akivel a határozatot közölték. Ha kihirdetés útján közölték, nyomban be kell jelenteni a fellebbezést, ha jogosult a kihirdetésen nem vett részt, az üléstől számított három nap áll rendelkezésre, kézbesítés útján közölt határozat esetén, a három nap a kézbesítéstől számít. A fellebbezést a nyomozási bírónak kell bejelenteni, aki a fellebbezésre nyitva álló határidő letelte után a fellebbezést továbbítja az illetékes megyei bíróságnak, amely azt tanácsulésen bírálja el.⁵⁶ Az elsőfokú bíróság határozata ellen az jelenthet be fellebbezést, akivel a bíróság a határozatot közli. A zár alá vételt a bíróság végzéssel rendeli el, ez nem ügydöntő végzés. A fellebbezésre az ítélet elleni fellebbezés szabályai irányadók. A kihirdetéskor nyomban bejelenthető szóban a fellebbezés, vagy a nyilatkozat megtételére háromnapos határidő tartható fenn, a kézbesítést útján közölt határozat esetén a határidő nyolc nap.⁵⁷ A végzés elleni fellebbezésnek nincs halasztó hatálya, a Be. azonban lehetővé teszi, hogy akár az első, akár a másodfokú bíróság felfüggeszse a végzés végrehajtását. A Vht. azonban főszabállyá teszi a jogorvoslatok halasztó hatályát.

A Vht. a végrehajtható okiratok között szintén nevesíti a büntetőeljárásban hozott határozat alapján az illetékes bíróság, illetve annak gazdasági hivatala által kiállított értesítést.⁵⁸ Különbséget kell tenni a bíróság, illetve annak gazdasági hivatala által kiállított értesítés között. A bíróság a Vht. 10.§ d) pontjában foglalt fizetési kötelezettségeket ítéletben állapítja meg. Az ítélet alapján csak akkor állítható ki értesítés, ha az már jogerőre emelkedett, így az ítélet már csak rendkívüli perorvoslatokkal támadható meg.⁵⁹

Az ügyészség és a nyomozó hatóság által megállapított fizetési kötelezettséget tartalmazó határozat alapján a bíróság gazdasági hivatala állítja ki az értesítést. Az ügyészség és a nyomozóhatóság által a nyomozás során hozott fizetési kötelezettséget tartalmazó határozat ellen a panasz lehetőségét biztosítja a büntetőeljárás törvény.⁶⁰ Bárki, akire nézve az ügyész vagy a nyomozó hatóság határozata rendelkezést tartalmaz, a közléstől számított nyolc napon

belül nyújthat be panaszt a nyomozó hatóságnál, vagy az ügyészségen. Ha a határozatot hozó ügyész, vagy nyomozóhatóság a panasznak nem ad helyt, haladéktalanul felterjeszti az elbírálásra jogosulthoz. A nyomozóhatóság határozata elleni panaszt az ügyész, az ügyész határozata ellen bejelentett panaszt a felettes ügyész bírálja el a hozzá érkezéstől számított tizenöt (megszüntető határozat esetén harminc) napon belül.⁶¹ A panasznak a határozat végrehajtására nincs halasztó hatálya, azonban a határozatot hozó nyomozó hatóság, ügyész, vagy az elbírálásra jogosult ügyész, vagy felettes ügyész kivételesen indokolt esetben a panasz elbírálásáig a bepanaszolt határozat végrehajtását felfüggesztheti.⁶² Az elbírálásra jogosult ügyész vagy felettes ügyész határozattal dönt a panaszról.

4.3. A rendőrségi törvény, az ingatlan nyilvántartásról szóló törvény, és egyéb szervek eljárásairól szóló törvények szerinti jogorvoslatok a végrehajtás foganatosítása során

A végrehajtó a végrehajtás foganatosítása során számos szerv, például a rendőrség, vagy az ingatlanügyi hatóság közreműködését is kérheti. Ezen szervek eljárása során okozott jogsérelmek orvoslására a Vht. kiegészítésként lehetőséget biztosít az adott szervek eljárási jogszabálya szerinti jogorvoslatok igénybevételére is. A végrehajtó a rendőrség közreműködését kérheti az adós és más személyek személyazonosságának megállapításában, a végrehajtást akadályozó személyek ellenszegülésének megszüntetésében. Ez okból a rendőri intézkedés is lehet sérelmes az intézkedéssel érintett személy számára, így akinek a rendőri kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása alapvető jogát sértette panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez, vagy kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány a Független Rendészeti Panasztestület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el. Egyebekben, akinek az intézkedés jogát vagy jogos érdekét érintette, panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez.

A Testülethez a panaszt az intézkedéstől, ha pedig a panasz előterjesztője az őt ért jogsérelemtől később szerzett tudomást, ettől az időponttól számított nyolc napon belül lehet előterjeszteni. Az intézkedést foganatosító szervhez benyújtott panaszt az intézkedést foganatosító szerv vezetője közigazgatási hatósági eljárásban bírálja el. A panaszt az intézkedést követő harminc napon belül lehet előterjeszteni és a beérkezéstől, illetve az áttételtől számított harminc napon belül kell elbírálni. A fellebbezést az intézkedést foganatosító rendőri szerv vezetője felett irányítási jogkört gyakorló személy bírálja el. Ha a panaszt első fokon az országos rendőrfőkapitány bírálta el, a határozat ellen a közigazgatási eljárásban fellebbezésnek helye nincs, az ellen közvetlenül bírósági felülvizsgálatnak van helye. Az említett jogorvoslati eljárások tárgyi költségmentesek.⁶³

Az ingatlanügyi hatóság eljárása is szóba kerül a végrehajtás foganatosítása során, mivel az ingatlan lefoglalása akként történik, hogy a végrehajtó megkeresi az ingatlanügyi hatóságot, hogy a végrehajtási jogot jegyezze be az ingatlan nyilvántartásba. Az ingatlan nyilvántartásról szóló törvény⁶⁴ többféle jogorvoslatot is lehetővé tesz az ingatlanügyi hatóság eljárásával kapcsolatban. A törvény jogorvoslatként nevesíti azt a lehetőséget, mely szerint az az érdekelt, akinek az ingatlanügyi hatóság határozatát valamilyen okból nem kézbesítették, legkésőbb a bejegyzéstől számított egy éven belül kérheti a határozat kézbesítését.⁶⁵ A körzeti ingatlanügyi hatóság a határozatot saját hatáskörében eljárva hivatalból vagy kérelemre kijavíthatja, kiegészítheti, visszavonhatja.⁶⁶ Ha azonban erre nincs lehetőség, és a jogorvoslati kérelmet új eljárásra irányuló beadványnak sem lehet tekinteni, a jogorvoslati kérelem tényét az érkezésétől számított nyolc nap alatt a tulajdoni lapra fel kell jegyezni, és a

fellebbezést az ügyre vonatkozó iratokkal, az érintett ingatlan tulajdoni lapjának másolatával, illetve iratjegyzékkel együtt kell a megyei ingatlanügyi hatósághoz felterjeszteni.⁶⁷

Biztosított továbbá az ingatlanügyi hatóság határozatának bírósági felülvizsgálata is. Ezt a törvény bírósági jogorvoslati kérelemként nevesíti, és akkor vehető igénybe, ha a határozat fellebbezéssel nem támadható. A jogok és tények bejegyzése, illetőleg adatok átvezetése tárgyában hozott, fellebbezéssel meg nem támadható ingatlanügyi hatósági határozat ellen bírósági felülvizsgálati kérelmet nyújthat be az, akinek jogát a határozat sérti, továbbá - jogok és tények bejegyzéséről rendelkező határozat ellen - közérdekű jogorvoslatot terjeszthet elő az ügyész. Ha a határozat ellen van helye fellebbezésnek, a fellebbezés elbírálására jogosult szerv bejegyzés tárgyában hozott döntését felettes szerve nem változtathatja, és nem semmisítheti meg. Az ingatlan nyilvántartási törvény nem rendelkezik a kérelem benyújtására nyitva álló határidőről, azonban azt leszögezi, hogy a Pp. közigazgatási perekre vonatkozó XX. fejezet rendelkezései megfelelően irányadók, így a kérelem benyújtására nyitva álló határidő a határozat közlésétől számított harminc nap.⁶⁸ A bírósági felülvizsgálati kérelem benyújtásának tényét a hatóság a tulajdoni lapra feljegyzi. Ha az ingatlanügyi hatóságnak a saját hatáskörben történő eljárásra nincs lehetősége, az iratokat a felülvizsgálati kérelem beérkezésétől számított öt munkanapon belül megküldi az illetékes bíróságnak.

Az ingatlanügyi eljárásban lehetőség van „peres jogorvoslatokat” is igénybe venni, az akinek nyilvántartott jogát a bejegyzés sérti (illetve az ügyész) keresettel kérheti érvénytelenségre hivatkozva a bejegyzés törlését és az eredeti állapot helyreállítását, az az érdekelt aki bizonyítja hogy a bejegyzett jog elévült, megszűnt, illetőleg a nyilvántartott tény megváltozott, kérheti a bejegyzés törlését, illetve aki a téves bejegyzés folytán sérelmet szenvedett, a bejegyzés kiigazítását.⁶⁹ A perindításra nyitva álló határidők akként alakulnak, hogy az érvénytelen bejegyzés törlése iránt a keresetet azzal szemben, aki közvetlenül a bejegyzés folytán szerzett jogot vagy mentesült kötelezettség alól, addig lehet megindítani, amíg a bejegyzés alapjául szolgáló jognyilatkozat érvénytelensége megállapításának helye van, azzal szemben pedig, aki további bejegyzés folytán az előző bejegyzés érvényességében bízva, jóhiszeműen szerzett jogot, a bejegyzéstől számított három év alatt.⁷⁰

E sajátos jogorvoslatok nem váltják ki és nem helyettesítik a Vht. jogorvoslati intézményeit, viszont a Vht. jogorvoslati lehetőségeit sem lehet igénybe venni helyettük. Ezért például a végrehajtó intézkedése ellen benyújtott kifogás nem pótolja az ingatlanügyi hatóságnál előterjeszthető fellebbezést, vagy más jogorvoslat igénybevételét.⁷¹

4.4. Ügyészi jogorvoslatok

A Vht. a törvényesség érdekében az ügyészt is felhatalmazza a végrehajtási eljárásban való részvételre. Az ügyész fellépésére a mögöttesen alkalmazandó Pp. rendelkezéseit szem előtt tartva akkor kerülhet sor, ha a fél nem képes eljárási jogainak gyakorlására. Az ügyész jogai annyiban különböznek a felektől, hogy nem köthet egyezséget, nem ismerhet el jogot, és nem mondhat le jogról (például a követelés fedezetét egyértelműen biztosító vagyontárgy értékesítésének mellőzését nem kérheti, vagy a végrehajtás felfüggesztését, megszüntetését sem kérheti anélkül, hogy a követelés kielégítést nyert volna). Az Alkotmánybíróság a jogállamiság követelményéből adódóan az ügyész keresetindítási jogát azon esetekre korlátozta, amikor a fél arra bármely okból nem képes. Az ügyész szerepe és eljárásjogi helyzete ugyanis nem korlátozhatja a felek rendelkezési jogát, nem lehet az államhatalom magánjogi viszonyokba való öncélú beavatkozásának eszköze.⁷²

Az ügyész a Vht. rendelkezései szerint élhet mindazokkal a jogorvoslatokkal, amelyeket a törvény a fél, vagy más érdekelt részére biztosít. Ez alól egy kivétel adódik, a bíróság határozata és intézkedése ellen az ügyész csak akkor élhet jogorvoslattal, ha a bíróság határozatának tárgya az ügyész által előterjesztett végrehajtási kifogás elbírálása.⁷³ Az ügyész jogorvoslati jogával azon határidőkön belül élhet, amelyet a Vht. és más jogszabályok a félnek, illetve más érdekeltnek biztosítanak, azonban végrehajtási kifogást a végrehajtó intézkedésétől számított hat hónapon belül bármikor előterjeszthet, így rá nem irányadó a szubjektív határidő. Az ügyész illetékességét a végrehajtást elrendelő, vagy foganatosító bíróság, illetve a végrehajtó székhelye alapozza meg.

4.5. A polgári perrendtartás szerinti jogorvoslatok

A végrehajtható okiratok és a végrehajtás során hozott bírósági határozatok kijavítására és kiegészítésére, valamint a jogorvoslatokkal kapcsolatos eljárási kérdésekre a Pp. rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

A végrehajtható okirat, illetve a végrehajtás során hozott bírósági végzések kijavítását a bíróság névcsere, hibás névírás, számítási hiba, vagy hasonló elírás okán kérelemre, vagy hivatalból bármikor végzéssel elrendelheti. A határozat kijavítását rendelő végzést a kijavított határozatra s lehetőleg annak kiadmányaira is fel kell jegyezni. Ha a határozatot már kézbesítették, a kijavítást feltüntető kiadmányt is kézbesíteni kell. A kijavítás iránt előterjesztett kérelemnek a határozat végrehajtására nincs halasztó hatálya.⁷⁴

Az ítélet kiegészítését annak közlésétől számított tizenöt nap alatt bármelyik fél kérheti, ha a bíróság valamely kereseti kérelem vagy ellenkérelem felől, a kereseti kérelem vagy az ellenkérelem valamely része felől akár a fő-, akár a mellékkötelezettség tekintetében nem határozott, vagy a perköltség viselése, az ítélet előzetes végrehajthatósága felől, habár annak helye lett volna, nem rendelkezett. Ha a bíróság a kérelemnek helyt ad, kiegészítő ítéletet hoz, ellenkező esetben a kérelmet végzéssel elutasítja. A kiegészítő ítéletet az eredeti ítéletre s lehetőleg annak kiadmányaira is fel kell jegyezni. Ha a bíróság az ítéletében nem rendelkezett olyan kérdéssel, amelyről a rendelkezés jogszabály értelmében hivatalból kötelező, a mulasztást a hiányosság észlelését követően haladéktalanul köteles hivatalból pótolni.⁷⁵

A végrehajtó az általa készített jegyzőkönyv tekintetében önálló kijavítási és kiegészítési joggal bír. Kérelemre vagy hivatalból saját hatáskörben kijavíthatja és kiegészítheti az általa készített jegyzőkönyvet. A kijavításról és a kiegészítésről jegyzőkönyvet kell készíteni, és a feleknek kézbesíteni. A Vht. hallgat a végrehajtó ezen eljárásával kapcsolatos egyéb kérdésekről, ezen kérdésekre a Pp. funkcionális hatálya kiterjed.

III. A végrehajtási perek

A végrehajtási eljárás állami kényszerrel, és jogmegvonással, illetve korlátozással jellemezhető sajátosságai miatt amint az fentebb kiderült, rendkívül fontos alkotmányos követelmény a hatékony jogorvoslatok biztosítása. Ennek teljesítésére a Vht. nemperes jogorvoslati eszközöket rendel, és egyben felhívja más jogszabályok jogorvoslati eszközeit is meghatározott jogsérelmek orvoslására. Mindamellet, hogy a Vht. néhány jogorvoslat tekintetében belekapcsolódik a Pp. szabályrendszerébe, a Pp. XXV. fejezete a végrehajtási eljárás során felmerült érdekellentétek peres eljárás során történő rendezését is biztosítja.

A végrehajtási eljárás és a polgári peres eljárás, illetve az ezekre irányadó szabályok nem határolódnak el egymástól, sokkal inkább összekapcsolódnak. Ez a szoros kapcsolat

eredményezte, hogy korábban e perek szabályait a Vht. tartalmazta.⁷⁶ A végrehajtási perek szabályait a hatályos Vht. megalkotásáig a régi végrehajtási kódex tartalmazta, a Pp. csak a szabályanyag egy részét tartalmazta egyes eljárási cselekményekhez kapcsolódóan. Mára a Pp. szempontjából érvényesül az egységesség koncepciója oly módon, hogy a végrehajtási perek a Pp. különös részében különleges perként kerültek szabályozásra.⁷⁷ A végrehajtási perek a bírósági végrehajtás során keletkezett jogsérelmek orvoslását szolgálják. Vannak esetek, amelyekben nemcsak a végrehajtással összefüggő eljárásjogi, hanem anyagi jogi kérdést érdemi perben dönti el a bíróság. Ezek az ügyek a végrehajtási eljáráshoz kapcsolódnak, azonban nem képezik annak részét, minthogy jellegüknél fogva a végrehajtástól elkülönülnek.⁷⁸

A végrehajtási perekben a vita tárgya olyan akár anyagi, akár eljárásjogi kérdés, melynek eldöntéséhez a nemperes eljárás nem biztosít megfelelő kereteket. A peres eljárás sajátosságaiból adódóan itt széles körben biztosított a felek részére a személyes meghallgatás, és a kontradikció lehetősége. Kiemelést igényel, hogy nemcsak a bírósági végrehajtás során, hanem a közigazgatási, így elsősorban az adóhatósági behajtás során foganatosított intézkedésekkel kapcsolatban is adott a perindítás lehetősége. A végrehajtási perek tehát ekképpen elkülönülnek a végrehajtási eljárástól, kilépnek a végrehajtás nemperes eljárási keretei közül. A végrehajtási perek lényegének ilyen oldalról való megközelítése vezetett el a jogirodalomban ahhoz, hogy egyes szerzők, mindenekelőtt Sárffy Andor a végrehajtási pereket peres jogorvoslatként fogja fel, magunk részéről mi is csatlakozunk ezen állásponthoz.

A végrehajtási perek letárgyalása a helyi bíróság hatáskörébe tartozik, és mivel nem minősülnek vagyoni jogi pernek, a pertárgy értéke nincs kihatással a hatáskör kérdésére. A felek köre is speciális, hiszen logikus módon csak az alapul fekvő végrehajtási eljárásban érintett személyek lehetnek a fél pozíciójában. A felek perbeli legitimációjának vizsgálata éppen ez okból kellő figyelmet igényel. Mivel a végrehajtási perek akár közigazgatási végrehajtással kapcsolatban is megindíthatók, némi körüljárást érdemel az Adó és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal, a Vám és Pénzügyőrség, illetve az önkormányzati adóhatóságok perképessége. Míg az APEH és annak szervei jogi személyiséggel rendelkeznek,⁷⁹ addig a Vám és Pénzügyőrség területi szervei nem jogi személyek, így perbeli legitimáció híján csak mint központi költségvetési szervek vehetnek részt az eljárásban.⁸⁰ Ezzel szemben a helyi önkormányzat törvény erejénél fogva⁸¹ jogi személy így az adóhatósága által foganatosított adó, vagy adók módjára behajtandó köztartozások behajtásával összefüggésben indult végrehajtási perben félként léphet fel.⁸²

1. A végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti per

Az adós elsősorban a végrehajtási eljárás során kérheti a végrehajtást foganatosító bíróságtól a végrehajtás korlátozását, illetve megszüntetését, a kérelem megalapozottsága esetén a bíróság végzéssel határoz a korlátozás vagy megszüntetés tárgyában.

A Vht. rögzíti a végrehajtás korlátozásának, illetőleg megszüntetésének kötelező eseteit, egyrészt, ha ezt kívánta a végrehajtást kérő, és a megszüntetés, illetőleg korlátozás másnak a jogát nem sérti, (a végrehajtást kérő rendelkezési joga így érvényesül), másrészt, ha külön törvény így rendelkezik. A külön törvényi rendelkezések közül az első a csődtörvény⁸³ azon rendelkezése, mely szerint az adós ellen a felszámolás kezdetekor folyamatban lévő a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos végrehajtási eljárásokat a végrehajtást foganatosító bíróságnak haladéktalanul meg kell szüntetni, és a lefoglalt vagyontárgyakat,

illetve pénzeszközöket a felszámolóknak át kell adni.⁸⁴ A két törvény tehát ekképpen oldja fel az egyetemes és a singularis végrehajtás kollízióját. Ezen estekben tehát a feltételek fennállása esetén mérlegelés nélkül kötelessége a foganatosító bíróságnak a végrehajtás megszüntetése. Sor kerülhet a korlátozásra, illetve a megszüntetésre, akkor is, ha a végrehajtást elrendelő bíróság közokirat alapján megállapítja, hogy a végrehajtandó határozatot jogerős határozat megváltoztatta, vagy hatályon kívül helyezte.⁸⁵

A korlátozásra vagy megszüntetésre abban az esetben is sor kerülhet a végrehajtás költségeinek megfizetése után, ha az adós okirattal valószínűsítette, hogy a követelés részben vagy egészben alaptalan, vagy teljesített, vagy megszűnt és ezt a végrehajtást kérő is elismeri. Természetesen az eljárás megszűnéséhez vezet a végrehajtási lap visszavonása, vagy a végrehajtási záradék törlése is.

A fenti estekhez képest szubszidiáris jogvédelmi eszköz a perindítás lehetősége, ugyanis végrehajtás korlátozása illetve megszüntetése iránti keresetnek csakis abban az esetben van helye, ha az alapul fekvő végrehajtási eljárásban nemperes úton erre nincs lehetőség.⁸⁶ A perelőfeltétel tehát a végrehajtás során a megszüntethetőség, illetve korlátozhatóság feltételeinek hiánya.⁸⁷

A végrehajtás korlátozása illetve megszüntetése iránti pernek két fajtája ismert a jogirodalomban a végrehajtás elrendelésétől függően. A végrehajtási lappal vagy azzal egy tekintet alá eső okirattal⁸⁸ elrendelt végrehajtás vonatkozásában ún. szűkebb körű, a végrehajtási záradékkal vagy azzal egy tekintet alá eső okirattal elrendelt végrehajtás vonatkozásában ún. tágabb körű végrehajtás korlátozása, illetve megszüntetése iránti perről beszélhetünk.⁸⁹

Szűkebb körű, végrehajtás korlátozása illetve megszüntetése iránti per akkor lehet indítani, ha a perben közölni kívánt tény akkor történt, amikor már nem volt lehetőség annak közlésére a végrehajtható okirat alapjául szolgáló határozat meghozatalát megelőző eljárásban, vagy a végrehajtható okirat kiállításának alapjául szolgáló egyezség megkötése után következett be. Ez esetben a perindítás alapjául a következő tényezők szolgálhatnak; teljesítés, teljesítés lehetetlenülése, beszámítás, elévülés, a feleknek a végrehajtandó határozatban foglaltaktól eltérő megállapodása.⁹⁰

Tágabb körű, végrehajtás korlátozása illetve megszüntetése iránti per akkor lehet megindítani, ha a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre, a követelés egészen, illetőleg részben megszűnt, a végrehajtást kérő a teljesítésre halasztást adott, és az időtartama nem járt le, az adós a követeléssel szemben beszámítható követelést kíván érvényesíteni.⁹¹

A szűkebb körű perben fontos tényező, hogy a végrehajtandó követelésről korábban már érdemben döntöttek, így szűkebb körű lesz a bizonyítás és a vita terjedelme is. Ezzel szemben tágabb körű perben a jogvita tárgya is tágabb körű, ugyanis végrehajtási záradékolás esetében a követelést érdemben, véglegesen még nem bírálták el. E módon minden lehetséges vitás kérdést felvethet az adós, akár a követelés jogalapját is vitathatja.⁹²

A perelőfeltételek hiányán túllépve néhány esetben kizárt a korlátozás illetve megszüntetés iránti perindítás lehetősége. Elsősorban a közigazgatási végrehajtás esetében zárja ki a Vht. a perindítást, ugyanis korlátozás, vagy megszüntetés iránti per a Pp. 366. § - t szó szerint értelmezve a bírósági végrehajtás megszüntetésének illetve korlátozásának feltételei híján

indítható. Ezt a bírói gyakorlat is erősíti, társadalombiztosítási végrehajtás korlátozása, megszüntetése nem tartozik bírói útra,⁹³ ugyanígy bíróság előtt az adóvégrehajtás korlátozása illetőleg megszüntetése iránti per nem indítható.⁹⁴ Tehát közvetlenül a bíróságtól keresettel csak a bírósági végrehajtás szabályai szerint, bíróság által elrendelt végrehajtás megszüntetése (korlátozása) kérhető, feltéve hogy erre a bírósági végrehajtási eljárás keretében nincs lehetőség.⁹⁵ Másodsorban szintén a Legfelsőbb Bíróság által felállított azon szabályt emelnénk ki, melynek értelmében a végrehajtás megszüntetése illetve korlátozása iránti per és a tartási kötelezettség mérséklése iránti per közti elvi különbségre tekintettel, amikor a tartásra kötelezett fél a tartási kötelezettség mérséklését kívánja elérni, nem engedhető meg, hogy ezen igényét a tartás rendezése helyett végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti per útján érvényesítse.⁹⁶ Kizárt továbbá a perindítás inkasszó esetén, átutalási végzéssel elrendelt végrehajtás esetén, büntetőbíróság értesítése alapján elrendelt végrehajtás esetén, bűnügyi zárlat elrendelése esetén, illetve biztosítási intézkedés elrendelése esetén.

A perindítás lehetőségével csak a végrehajtást sérelmesnek tartó adós élhet. A kereset elbírálására végrehajtási lappal vagy azzal egy tekintet alá eső okirattal⁹⁷ elrendelt végrehajtás esetén (a végrehajtást elrendelő) első fokon eljáró bíróság rendelkezik hatáskörrel, azonban ha a végrehajtást megyei bíróság vagy munkaügyi bíróság rendelte el, kizárólag az adós lakóhelye szerinti helyi bíróság illetékes.⁹⁸

A per megindítására nyitva álló határidő tekintetében a Pp. nem tartalmaz határozott rendelkezést, így álláspontunk szerint a végrehajtás mindkét szakaszában megindítható. A végrehajtási kérelemben a végrehajtást kérő megjelöli, mely vagyontárgyakra kíván végrehajtást vezetetni, ez alapján állítja ki a bíróság a végrehajtható okiratot. Az elrendelés szakasza materiálisan addig tart, amíg végrehajtási cselekményt nem foganatosítanak. Így elképzelhető, hogy a végrehajtható okirat kézbesítését követően - az adós a végrehajtás korlátozását, illetve megszüntetését kéri és a korlátozás, illetve megszüntetés feltételei nem adóttak,- már az eljárás e szakában megindítható legyen a korlátozás, illetve megszüntetés iránti per.

A keresetlevél speciális tartalmi eleme a végrehajtást elrendelő bíróság, az ügyben eljáró végrehajtó és a végrehajtási ügyszám feltüntetése. Utalni kell továbbá a keresetlevélben arra a körülményre is, hogy miért nem volt lehetőség a végrehajtási eljárásban a korlátozásra, illetve megszüntetésre.⁹⁹

A pertárgyérték meghatározásánál a végrehajtási összeg, illetve annak az a része irányadó melyre a felperes a végrehajtási jog megszüntetését állítja.

A bíróság határozhat akként, hogy a végrehajtást a per során felfüggeszti. A végzés meghozatala napjától a végrehajtás megakad, újabb végrehajtási cselekményeket szűk körtől eltekintve nem lehet végezni. Természetesen a bíróság akként is rendelkezhet, hogy felfüggeszti a végrehajtást, de egyes végrehajtási cselekményeket kivesz a felfüggesztés hatálya alól.

A Pp. a per gyors lefolytatása érdekében speciális szabályokat tartalmaz az egyes eljárásjogi intézmények vonatkozásában. Egyrészt biztosítja a soronkívüliséget, és a tizenöt napos tárgyalási időközt. Másrészt a perben szünetelésnek nincs helye, illetve az első tárgyalás megtartásának nem akadály, ha a felperes vagy az alperes nincs jelen, mindkét fél mulasztása esetén azonban a bíróság az eljárást végzéssel megszünteti. A tárgyalást a bíróság maximum

nyolc napra halaszthatja el, és csakis abban az esetben, ha az a felek által felajánlott bizonyítás lefolytatása érdekében szükséges.

A bizonyítás szabályai is szigorúbbak, a tekintetben, hogy bizonyítás felvételének csak olyan bizonyítékokra vonatkozóan van helye, amelyek a tárgyaláson rendelkezésre állnak, és amelyek alkalmasak lehetnek arra, hogy a keresetlevélben előadottakat vagy az alperes védekezését igazolják, illetve amelyek a felek részéről a tárgyaláson rendelkezésre állnak és a felek nyomban felajánlják.

A bíróság a keresetlevelet a végrehajtónak is kézbesíti azzal a felhívással, hogy tegyen nyilatkozatot az eljárással kapcsolatban felmerült költségeiről, díjáról, valamint az azokat megalapozó körülményekről és az általa lefolytatott eljárási cselekményről, és a végrehajtót a tárgyalás napjáról is értesíti. A végrehajtás során jelentős költségek merülnek fel, különösen az önálló bírósági végrehajtó eljárása során. A végrehajtás költségeit főszabály szerint az adós viseli, de sokszor előfordul, hogy éppen a végrehajtás korlátozása illetve megszüntetése okán a végrehajtási költséget vagy annak meghatározott részét a végrehajtást kérő vagy az állam viseli.¹⁰⁰ Ha a végrehajtó a per során nyilatkozatot tett, a bíróságnak a végrehajtást megszüntető határozatában a végrehajtási költségek viseléséről is döntenie kell. A bíróság határozata ellen a végrehajtási költségek tekintetében a végrehajtó is rendelkezik önálló fellebbezési joggal.

2. A végrehajtási igényper

A végrehajtás foganatosítása során a végrehajtó az adós tulajdonában lévő vagyontárgyat, illetve az adós őrizetében lévő olyan dolgot foglalhat le, melyről valószínűsíthető hogy az adós tulajdonában áll. A végrehajtó tehát nem folytathat le bizonyítási eljárást, az eljárás sikere érdekében akár olyan vagyontárgyakat is lefoglalhat, melyek nem az adós tulajdonát képezik, de mivel az adós birtokában vannak, vélelem szól az adós tulajdonjoga mellett. Ilyen esetben a dolog harmadik személy tulajdonosa, vagy más jogviszony alapján jogosultja igényper útján érvényesítheti a foglalás feloldására irányuló igényét. Azért per útján van lehetőség igényérvényesítésre, mivel végrehajtási kifogást emelni csak törvénysértő végrehajtói intézkedéssel szemben lehet, azonban a végrehajtó nem köteles meggyőződni a vagyontárgyon fennálló tulajdonviszonyokról, ha azok a vagyontárgyon lévő jelből, vagy más körülményből kétségtelenül nem állapíthatók meg, így ezen végrehajtói intézkedés jogszerű.

A végrehajtási igényper nem csak bírósági végrehajtással összefüggésben, hanem a közigazgatási végrehajtással összefüggésben is megindítható, tehát adóügyi és társadalombiztosítási végrehajtási ügyben is indítható lefoglalt vagyontárgy foglalás alóli feloldása iránti igényper.¹⁰¹

Kizárt azonban a perindítás a büntetőeljárás során bűnjelként lefoglalt vagyontárgyak vonatkozásában. Egyrészt mivel a lefoglalás a büntetőeljárásban a bizonyítási eszközök biztosításaként szolgál, illetve elkobzás, vagyonekobzás alá eső vagyontárgyakra rendelhető el, az állam büntetőjogi igényének érvényesítésével, valamint az igényérvényesítés során a büntetőeljárás sikeréhez fűződő társadalmi érdekekkel függ össze a különállás fenntartása. A lefoglalást eleve nem is lehet elrendelni, ha az elkövetési tárgyról, illetve az elkövetés eszközéről kiderül, hogy harmadik személy tulajdonát képezi (kivéve ha tudott az elkövetésről).¹⁰² Vagyonekobzást pedig nem lehet elrendelni arra a vagyonra melyet jóhiszeműen ellenérték fejében szereztek, ez harmadik személy jóhiszeműen, visszterhesen szerzett joga is lehet.¹⁰³ Másrészt pedig a különállásról a Legfelsőbb Bíróság is rendelkezett,

az elkobzás, mint a büntetőeljárás során tett intézkedés végrehajtása nem a Vht., hanem a 11/2003 (V.8.) IM-BM-PM együttes rendelet¹⁰⁴ alapján történik, ezért elkobzás esetén az igényper, mint a tulajdonvédelem egyik eszköze a tulajdoni sérelem orvoslására nem használható fel.¹⁰⁵ Azonban a contrario, bűnügyi zárlat esetén helye van igényperindításnak. Látható módon csak olyan esetekben van helye igénypernek, ahol a foglalás valamilyen módon a Vht. alapján történt.

Az igényper megindítását több tényező is megalapozhatja, például a végrehajtók az adós tulajdonában álló lakásban lakó bérlők tulajdonában álló vagyontárgyakat foglalnak le, vagy az adós a bérlő és a lakás berendezési, felszerelési tárgyait foglalják le, lízingelt vagyontárgyakat foglalnak le az adóstól, tulajdonjog fenntartással átruházott vagyontárgyat foglalnak le, haszonélvezeti joggal terhelt jog, vagy követelés a foglalás tárgya, vagy például a házastárs különvagyonába tartozó vagyontárgy foglalása történik.¹⁰⁶

A perben felperes az igénylő, aki a lefoglalt dologra tulajdonjoga, vagy más olyan joga alapján tart igényt, ami az értékesítésnek akadálya. Közös tulajdonban álló vagyontárgy lefoglalása esetén bármelyik tulajdonostárs önálló perindítási joggal bír. Kivételesen adós is lehet felperes, mégpedig két esetben egyrészt, ha az adós tartozása miatt foganatosított végrehajtás során a házastársa (aki a közös vagyonból rá eső rész erejéig felel a másik házastárs tartozásaiért) különvagyonába tartozó vagyontárgyat foglalnak le, ez esetben a házastárs, aki a rá eső közös vagyoni hányad erejéig az adóssal egy sorban felel, igénypert indíthat a különvagyonba tartozó vagyontárgyak foglalásának feloldása iránt. Másrészt pedig az az örökös, aki a hagyatéki tartozásokért csak a hagyatéki vagyontárgyakkal felel (cum viribus hereditatis felelősség) és a végrehajtó egyéb vagyontárgyait is lefoglalja, ezek foglalásának feloldása iránt igénypert indíthat.¹⁰⁷

A haszonélvező szintén perben állhat felperesi pozícióban, de ingatlanigénypert nem indíthat, mivel a tulajdonos személyében bekövetkező jogutódlás nem érinti a haszonélvezeti jog fennálltát, ez az elv irányadó a használat jogára is.¹⁰⁸

Az igénypert a végrehajtást kérő ellen kell megindítani, ha több végrehajtást kérő követelésével összefüggésben foglalták le a vagyontárgyat, a pert mindegyik végrehajtást kérő ellen meg kell indítani. Ha a lefoglalt vagyontárgy a végrehajtást kérő és az adós közös tulajdonában áll, a pert mindkettőjük ellen meg kell indítani, a házastársi vagyonközösségi igénypert az adós (az igénylő felperes házastársa) ellen is meg kell indítani. (kényszerű pertársaság).¹⁰⁹

Bűnügyi zárlat (zár alá vétel) esetén a pert az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium ellen kell megindítani, ha azonban a sértett (magánfél) polgári jogi igénye biztosítására rendelték el a zárlatot, a pert a sértett (magánfél) ellen kell megindítani. Ha adó, vagy társadalombiztosítási tartozás végrehajtása során foglalták le a vagyontárgyat, az adóhatóság, vagy a társadalombiztosítási szerv ellen kell a pert megindítani, itt azonban fokozott szerephez jut a perbeli legitimáció vizsgálata. Az igénypert megindító keresetlevél az alapul fekvő jogvitában meghatalmazott ügyvéd részére is hatályosan kézbesíthető.¹¹⁰ Az igényper sajátosságaiból következően kizárt a viszontkereset lehetősége. A Pp. nem ír elő határidőt a keresetindításra, a keresetlevelet mindaddig be lehet nyújtani, amíg a bíróság a vagyontárgy foglalás alóli feloldása tárgyában, illetőleg a befolyt összeg kiutalása tárgyában intézkedhet.¹¹¹

Végrehajtási igényperben a keresetlevél különös tartalmi elemeként említhető az igényelt vagyontárgy megjelölése, a foglalást végző végrehajtó, a végrehajtási ügyszám, a foglalás helyének, idejének megjelölése, célszerű továbbá csatolni a foglalási jegyzőkönyv másolatát, illetve az igénylő tulajdonjogának, vagy más igényper alapjául szolgáló jogának fennállását valószínűsítő iratot.¹¹² Az igényper lefolytatása a helyi bíróság hatásköre akkor is, ha a pertárgyérték az ötmillió forintot meghaladja, a helyi bíróság illetékességet pedig a foglalás helye (tehát a vagyontárgy helye) alapozza meg.

A bíróság az igényelt vagyontárgy tekintetében a végrehajtást mérlegelési jogkörében felfüggesztheti, azonban van néhány eset, amikor az igényper megindítása ex lege halasztó hatályú. Amennyiben ingóvégrehajtás során a foglalástól számított nyolc napon belül megindították, továbbá ingatlan végrehajtás esetén a végrehajtási jog bejegyzéséről szóló határozat kézbesítésétől számított nyolc napon belül megindították, az igényelt vagyontárgy értékesítése tárgyában csak az igényper jogerős befejezése után lehet intézkedni. Meghatározott ingóság kiadása iránti végrehajtás során a végrehajtást kérő köteles az ingóságot annak átadásától számított tizenöt napig, ha pedig ez idő alatt a bíróságtól igényper folyamatba vételéről kapott értesítést, az igényper jogerős befejezéséig gondosan megőrizni.¹¹³ A bíróság amennyiben helyt ad a keresetnek, feloldja foglalás alól az igényelt vagyontárgyat, amennyiben ez értékesítés miatt már nem lehetséges, úgy intézkedik a vételárnak megfelelő összeg felperes részére történő kiutalásáról. Ha a bíróság a haszonélvezeti joggal terhelt vagyontárgy haszonélvezője által beadott keresetnek ad helyt, a foglalás alól nem oldja fel a vagyontárgyat, azonban értékesítésre csak a haszonélvezeti jog megszűnése után kerülhet sor. A perköltség viselésének szabályai is speciálisak az igényper sajátosságaiból adódóan. A végrehajtást kérő alperest csak akkor lehet a perköltség viselésére kötelezni, ha a foglalásnál jelen volt és ott rosszhiszeműen járt el. Azonban feltételek nélkül a végrehajtást kérő alperes köteles viselni az eredménytelen fellebbezése miatt felmerült perköltséget.

Mivel az adós a vagyontársra alapozott per kivételével a perben nem vesz részt, a bíróság határozatának jogereje nem terjed ki az igénylő felperes és a perben nem álló alperes adós közötti jogviszonyra. Ezen jogviszonyban érintett követelések így nem elbíráltak, érvényesítésükre a követeléstől függően van lehetőség perindításra. A határozatokat halasztó hatályú igényper esetén a végrehajtónak is, ingatlanigényper esetén az ingatlanügyi hatóságnak is kézbesíteni kell. A végrehajtó így a foglalást feloldja, illetve elvégzi a soron következő végrehajtási cselekményt, az ingatlanügyi hatóság pedig az igénykeresetnek helyt adó határozat alapján törli az ingatlanra bejegyzett végrehajtási jogot.¹¹⁴

3. A foglalás túrése iránti per

Ingóvégrehajtás során sokszor felmerülhet az a probléma, hogy az adós tulajdonában lévő ingóság nem az adós birtokában van, hanem valamilyen jogcímen harmadik személy birtokolja. Ilyen esetben a végrehajtó a harmadik személyt nyilatkozattételre hívja fel, és a harmadik személy a felhívás kézbesítésétől számított nyolc napon belül köteles a végrehajtóval közölni, hogy nála van-e a szóban forgó ingóság, és ha igen mely jogcímen, elismeri-e az adósna a szóban forgó ingóságra vonatkozó tulajdonjogát, valamint tart-e valaki igényt az ingóságra, és ha igen, milyen jogcímen.¹¹⁵ A végrehajtó köteles a harmadik személyt a felhívásban figyelmeztetni a mulasztás következményeire, így a foglalás túrése iránti perindítás lehetőségére, illetve ha az adós tulajdonjogát rosszhiszeműen nem ismeri el, az ingóságot a felhívás után gondosan nem őrzi meg, vagy a foglalást meghiúsítja, a polgári jog szabályai szerint felel az ebből eredő károkért és költségekért. A nyilatkozat megtételére a Vht. nem ír elő alakszerűséget, ugyanúgy megtehető szóban (a végrehajtó előtt

jegyzőkönyvbe mondással, vagy a bíróság előtt panasznapon) és írásban, (akár hivatalos levélben akár e-mailben).¹¹⁶

Foglalás térése iránti per azonban csak ingó esetében indítható, ha az adós ingatlanon fennálló tulajdonjoga az ingatlan nyilvántartásba be van jegyezve, ekkor a végrehajtó végrehajtási jogot jegyeztet be az ingatlanra. Amennyiben az adós ingatlant szerzett, de tulajdonjogát még nem jegyezték be, a Vht. 110.§-a alapján követelés lefoglalásának van helye.¹¹⁷ A harmadik személy, amennyiben elmulasztja a nyilatkozattételt, vagy az adós tulajdonjogát nem ismeri el (jogvita keletkezik), a végrehajtást kérő foglalás térése iránti pert indíthat a harmadik személy ellen. Ilyen kontextusban felfogva a foglalás térése iránti per az igényper tükörképének tekinthető. Az igényperben a „dolog birtokosa” a felperes és a végrehajtást kérő az alperes, a kereseti kérelem pedig a foglalás feloldására irányul, a foglalás térése iránti perben mindez megfordítva igaz.¹¹⁸ Ha azonban a harmadik személy nyilatkozik afelől, hogy más személy a dologra igényt tart, akkor is le kell foglalni az ingóságot, kivéve ha a rajta lévő jelből, vagy más körülményből kétséget kizáró módon megállapítható, hogy az igénylőnek a foglalást megakasztható joga áll fenn a vagyontárgyon. Pontosan ezen érdeksérelem orvoslására szolgál az igényper.

A Vht. 3. § -a¹¹⁹ alapján a foglalás térése iránti pernek közigazgatási végrehajtás során is helye lehet. Mivel a foglalás térése iránti per nem minősül vagyoni jogi pernek, a kereset elbírálása minden esetben a helyi bíróság hatásköre, illetékességét pedig az általános szabályok alapozzák meg. A pertárgyérték megállapítása során meg kell vizsgálni, hogy mekkora a végrehajtást kérő követelésének összege, valamint mennyi a harmadik személy birtokában lévő ingó dolog értéke, a két érték közül az alacsonyabb összeg a pertárgyérték.¹²⁰

A Pp. két speciális szabálytól eltekintve nem tartalmaz különös rendelkezéseket a foglalás térései iránti perre, azonban viszontkeresetnek nincs helye, és a perköltség viselésének szabályai is eltérnek az általános szabályoktól. A viszontkereset kizárása több okból is logikus, egyrészt az eljárás gyorsítása végett, másrészt mivel az ingó dolog az adós tulajdona, ezért a birtokviszony a végrehajtás szempontjából irreleváns. A perköltségviselés tekintetében pedig elmondható, hogy a harmadik személy (alperes) ha elmulasztja a nyilatkozattételt és emiatt kerül sor a perre, pernyertességtől függetlenül, mivel a nyilatkozattételkor nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, köteles viselni a perköltségeket.

4. A követelés behajtása iránti per

A végrehajtás során felmerülhet, hogy az adós vagyoniában olyan aktívum szerepel, mely az adóst harmadik személlyel szemben megillető tartozás, kintlévőség. Ezen kintlévőség ugyanúgy a végrehajtást kérő igényeinek kielégítésére fordítható, mint a materiálisan rendelkezésre álló javak.

Ha az adósnak harmadik személlyel szemben követelése van, illetve az adós harmadik személlyel olyan szerződést kötött, amelyből később követelése keletkezik, a végrehajtó a követelést lefoglalhatja, valamint a harmadik személyt nyilatkozattételre hívja fel. Az adósnak tartozó harmadik személy a felhívás kézhezvételétől számított nyolc napon belül nyilatkozatot tesz arról, hogy elismeri-e a szóban forgó követelést, illetve szerződést, a követelés mikor esedékes, valamint tart-e valaki igényt a követelésre, és ha igen, milyen jogcímen. A végrehajtó ez esetben is a felhívásban figyelmezteti a címzettet a mulasztás következményeire, így a követelés behajtása iránti perindítás lehetőségére is. A felhívás kézbesítését követően az adósnak tartozó harmadik személy a követelés tárgyát köteles

gondosan megőrizni, azt senkinek nem adhatja ki, ha a követelést, illetve szerződés fennállását nem vitatja, köteles a pénzüsszeget a végrehajtó letéti számlájára befizetni, illetve ingó dolgot bírósági letétbe helyezni. A harmadik személy nyilatkozata a foglalás tőrése iránti pernél leirtakhoz hasonlóan konkrét jogszabályi előírások híján szóban jegyzőkönyvbe mondással, és írásban hivatalos levél, vagy elektronikus levél formában is benyújtható. Ha a harmadik személy a követelést bárkinek - a végrehajtó és a bíróság kivételével - kiadja, a végrehajtást kérővel szemben a követelés összegéig felelősséggel tartozik. Evidens módon, ha a végrehajtást kérő követelése alacsonyabb az adós követelésénél, a harmadik személy a kisebb összeg erejéig felel. Amennyiben az adósnak tartozó harmadik személy a nyilatkozattételt, vagy a végrehajtó illetve bíróság számára történő kiadást elmulasztja a végrehajtást kérő követelés behajtása iránti pert indíthat ellene. Tehát ismét a végrehajtást kérő és a harmadik személy kerülnek a fél pozíciójába. A követelés behajtása iránti pert közigazgatási végrehajtással összefüggésben is megindíthatja aktív perbeli legitimációval rendelkező közigazgatási szerv.

Különbség van az ingó dolog, illetve a követelés lefoglalásának időpontja között. Ingó dolgot csak akkor foglalhatja le a végrehajtó, ha a foglalás jogalapja megvan (nem bizonyított az ingón harmadik személy tulajdonjoga, vagy a körülményekből az adós tulajdonjoga következik), tehát a nyilatkozattételre felhívott személy nyilatkozattétele után, míg követelést a nyilatkozattételre felhívással egyidejűleg.¹²¹

Sajátos helyzetet teremt, amikor pénzügyi intézmény is kötelezettségekkel rendelkezik a végrehajtás foganatosításában. A jogszabályok joghézagot hagytak abban a helyzetben, amikor az adós bankszámláján nincs fedezet, ezért az inkasszó, vagy átutalási végzés nem jár eredménnyel. Ilyenkor az első fokú bíróság végrehajtási lapot állít ki, azonban életszerű eset, hogy az adós bankszámláján ezt követően írnak jóvá fedezetül szolgáló pénzüsszeget. Erre az esetre a bírói jogalkalmazás azt a módszert dolgozta ki, hogy a Vht. követelés lefoglalására vonatkozó rendelkezéseinek hatályát analóg módon kiterjesztik. Az adós bankszámláján lévő összeget tehát a bírói gyakorlat ilyen relációban a pénzügyi intézménnyel szembeni követelésként fogja fel, így lehetősége van a végrehajtónak az utóbb jóváírt pénzüsszeget lefoglalni. Ez azért is kedvező megoldás, mert így a fokozatosság elve érvényesülhet. Ha a pénzügyi intézmény a lefoglalás során előírt kötelezettségeit megszegi, úgy a végrehajtást kérő ellene indíthatja meg a követelés behajtása iránti pert.¹²² A pénzforgalmi szolgáltatót az általa kezelt pénzüsszeg tekintetében visszatartási, megterhelési, átutalási kötelezettség terheli, ezért a bankszámlán kezelt összegre vezetett végrehajtás sikeressége elsősorban tőle függ. Ha a pénzforgalmi szolgáltató a végrehajtás alá vonandó pénzüsszeget a végrehajtást foganatosító hatóság rendelkezése ellenére az adós vagy más javára kiadja, a követelés összegéért felelős a végrehajtást kérőnek. Emellett a végrehajtást kérő követelés behajtása iránti pert indíthat ellene.¹²³

A pert a helyi bíróság előtt kell megindítani, mivel a követelés behajtása iránti per sem vagyoni jogi per, így a pertárgy értéke indifferens a hatáskör vizsgálat kérdésében. Azonban sajátosan értelmezte választottbírósági kikötést így speciális szabályt „alkotott” a Legfelsőbb Bíróság az adóst választottbírósági kikötést tartalmazó szerződés alapján megillető követelés behajtására vonatkozóan. Ilyen esetben ugyanis az LB szerint a felperes végrehajtást kérőre nem hat ki a választottbírósági kikötés, ez okból a behajtás iránti pert is rendes bíróság (a helyi bíróság) előtt kell megindítani.¹²⁴

A kereseti kérelem követelés behajtása iránti perben az adósnak tartozó harmadik személy tartozásának végrehajtó számára történő kiadásra kötelezése a bíróság által. A per tárgyának

meghatározása szempontjából meghatározó kérdés, hogy a bírói gyakorlat mit tekint követelésnek. Habár a Legfelsőbb Bíróság PK. 248. számú állásfoglalását már hatályon kívül helyezte, mégis a bíróságok gyakorlatában irányadónak tekintik a benne foglalt azon rendelkezést, miszerint a Vht. 79. §-ának alkalmazása szempontjából követelésen nem csak pénzbeli vagy ingóság iránti követelést kell érteni, hanem valamely jogra vonatkozó igényt is. Ezért ha például az adós ingatlant szerzett, de tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba még nem jegyezték be, az említett szakasz alapján lefoglalható az adósnak az a joga, hogy a tulajdonjognak az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzését igényelhesse.¹²⁵

A pertárgy értékének meghatározása során meg kell határozni a végrehajtást kérőnek az adóssal szemben fennálló követelése értékét, illetve az adósnak a harmadik személlyel szemben fennálló követelése értékét és a kettő közül az alacsonyabb értéket kell alapul venni.

A perbeli eljárási cselekmények vonatkozásában a Pp. csak a viszontkereset tilalmára, illetve a perköltségviselésre tartalmaz speciális szabályokat. Ezen szabályok megegyeznek a foglalás térése iránti pernél ismertetett szabályokkal.

5. A zálogjogosult végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódás engedélyezése iránti per

A zálogjogosult végrehajtásba történő bekapcsolódásának eldöntése is főszabály szerint nemperes útra tartozik. A zálogjogosult helyzete azért speciális a végrehajtás során, mivel az ingó zálogtárgy értékesítését követően, az így befolyt összeget a végrehajtás költségeinek levonása után elsősorban a zálogjoggal biztosított követelés kielégítésére kell fordítani. Ezen túlmenően ingatlan, vízi vagy légi jármű értékesítéséből befolyt összegből jelzálogjoggal biztosított követelést is ki kell elégíteni, ezen követelés a rangsorban a tartásdíj, munkabér és azzal egy tekintet alá eső járandóság után, meglehetősen jó pozícióban szerepel.

A zálogjogosultak kielégítése érdekében fokozott szerep jut a zálogjogosultak felderítésének. Ha a végrehajtható okiratot postán kézbesítik az adósnak, a kézbesítéstől számított tizenöt napon belül nyilatkoznia kell, hogy a mely vagyontárgyait terheli zálogjog. Ha a végrehajtás foganatosítása során a végrehajtó ingóságot foglal le, a helyszínen kell az adósnak nyilatkozatot tennie. A végrehajtást kérő kérelmére a végrehajtó a Magyar Országos Közjegyzői Kamara által vezetett zálogjogi nyilvántartásból is lekérheti, hogy az adós szerepel-e zálogkötelezettként, illetve vagyonát, vagyontárgyait terheli-e zálogjog, ennek érdekében megkeresést ír a közjegyzőnek. A végrehajtó információkat szerezhet a lefoglalt vízi, illetve légi jármű lajstromát, illetve nyilvántartását vezető szervezet megkeresése révén is. A végrehajtó a foglalást, illetőleg a megkeresés címzett általi teljesítését követően haladéktalanul értesíti azt, akiről feltételezhető, hogy az ingóságon zálogjoga áll fenn. Ezen értesítés kézhezvételét követően a zálogjogosult kétféleképpen kapcsolódhat be az eljárásba alapvetően úgy, hogy az értesítés kézhezvételét követő nyolc munkanapon belül kérelmet terjeszt elő a végrehajtást foganatosító bíróságnál a bekapcsolódás tárgyában. Ha a zálogjoggal biztosított követelés jogalapja és megszerzése nem vitatott, a bíróság soron kívül meghozott végzésével engedélyezi a bekapcsolódást. A törvény nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a zálogjogosult közigazgatási végrehajtásba bekapcsolódjon, így például az adózás rendjéről szóló törvény kifejezetten rendelkezik arról, hogy a végrehajtást foganatosító adóhatóság értesíti a zálogjogosultat, aki a bekapcsolódás iránti kérelmet az adós lakóhelye illetve székhelye szerint illetékes bíróságnál jelentheti be.¹²⁶

Amennyiben a zálogjogosult a végrehajtótól kapott értesítés kézhezvételétől számított nyolc munkanapon belül kérelmezi bekapcsolódást, úgy a bíróság a kérelem beérkezésétől számított

három munkanapon belül köteles a zálogtárggyal kapcsolatban a végrehajtást felfüggeszteni. Ez a felfüggesztés csak az árverési és a nyilvános pályázat útján történő értékesítési hirdetmény kibocsátására valamint az értékesítésre vonatkozik.

Ha az adós, vagy bármelyik végrehajtást kérő a jogalapot és az összezszerűséget vitatja, és állítását valószínűsítette, a zálogjogosult kérelmét a bíróság végzéssel elutasítja, és a bekapcsolódásra már csak a bekapcsolódás iránti perben van lehetőség. Viszont ha a jogalapot illetve összezszerűséget közokiratba foglalták, a törvény zárja ki annak lehetőségét, hogy bárki vitassa, így a nem joghatályos vitató nyilatkozat nem eredményezheti a bíróság részéről elutasító végzés alapját. Előfordulhat az is, hogy a jogalapot elismerik, csak az összezszerűséget vitatják, ekkor a bíróság felhívja a zálogjogosultat, nyilatkozzon hogy az összezszerűség módosításával egyetért-e, ha igen akkor a továbbiakban a módosított összeget kell figyelembe venni.¹²⁷

A pert a zálogjogosult indítja meg, alperesi pozícióban akár az adós, akár a végrehajtást kérő állhat, attól függően melyikük vitatja a zálogjogosult jogát. Az is előfordulhat, hogy a zálogjogosult jogát akár mindketten vitatják, és mindketten valószínűsítik állításaikat. A perelőfeltétel tehát a vitatás ténye a Vht. által meghatározott kérdésekben és az állítások valószínűsítése. A kereseti kérelem a bekapcsolódás bíróság általi engedélyezése, illetve ami jelentős a keresetindítás szempontjából, hogy a Vht. szerinti bekapcsolódást elutasító bírósági végzés jogerőre emelkedjen, erre utalni kell a keresetlevélben.¹²⁸ Viszontkeresetnek azonban nincs helye. A pert a végrehajtást foganatosító helyi bíróság (kizárólagos illetékessége alapján) tárgyalja. A bíróság soron kívül jár el a kereset elbírálása során, és amíg a nemperes eljárásban kötelező a végrehajtást felfüggeszteni, addig a peres eljárásban a felek által felhozott érvek mérlegelése alapján csupán lehetősége. Ha azonban a felfüggesztésről végzést hoz, ezt a végrehajtónak kézbesíteni kell. A felfüggesztés ténye ugyanúgy, mint a nemperes eljárásban, csak a hirdetményre és az értékesítésre terjed ki, más végrehajtási cselekményekre nem hatályos.

A bíróság a tényállás felderítése végett a felek által indítványozott körben bizonyítást rendel el. Amennyiben a bíróság az elé tárt bizonyítékok alapján úgy ítéli meg, hogy a felperes által előterjesztett jogalap és követelés összezszerűsége helytálló, a keresetnek helyt ad és engedélyezi a zálogjogosult bekapcsolódását. Ez estben a kielégítési jog megnyíltát a zálogtárgy végrehajtási eljárás során történő lefoglalása alapján állapítja meg. A bíróság nem állapíthatja meg a kielégítési jog megnyíltát a foglalás ténye alapján, ha a zálogjogosult az adós hozzátartozója vagy olyan jogi személy, amelynek az adóssal való viszonyában többségi befolyás áll fenn, illetve a zálogjog alapítására a gazdálkodó szervezet és tagja között került sor, tehát ha az adós és a zálogjogosult között valamilyen jellegű összefonódás áll fenn. Ilyen esetekben a Ptk. 203. §-ában foglalt – fentebb már említett – fedezetelvonás lehetősége miatt fennáll a rosszhiszeműség és ingyenesség vétele, ezért a kielégítési jog nem nyílik meg.

A bekapcsolódást megengedő határozat nyomán a zálogjogosult a végrehajtás kérő jogállásába lép, így köteles a végrehajtás eljárási illetékét leróni, az egyéb költségeket előlegezni, jogában áll viszont az ingóárverésen követelése és annak járulékai fejében készpénz nélkül vásárolni (beszámítás), illetve ingóságot, vagy ingatlant jogosult lesz követelése fejében átvenni.¹²⁹

Záró gondolatok

Mint azt a bevezetésben is láthattuk, alapvető alkotmányos érdek, kényszerítő követelmény a bírósági határozatok tiszteletben tartása és végrehajtása. Úgyszintén minden eljárásban alapvető követelmény a jogorvoslathoz való jog érvényesülése és nem csak pusztán deklarálása. A bírósági végrehajtás kódex jellegű, a végrehajtási eljárások anyajogává nőtte ki magát eddigi tizenöt éve alatt, így jogorvoslati rendje a közigazgatási végrehajtásban is érvényesülhet, amennyiben át kell térni a bírósági végrehajtás szabályaira. A bírósági végrehajtás számtalan jogorvoslatot kínál az eljárás mindkét szakaszában, emellett azonban mivel a végrehajtás foganatosítása során a végrehajtón kívüli egyéb szervek is részt vehetnek az eljárásban, a bírósági végrehajtási törvény kifejezetten a végrehajtási eljárással összefüggésben előírja annak lehetőségét, hogy az eljárás sérelmet szenvedett résztvevője az adott szerv eljárási jogszabálya által biztosított jogorvoslatokat igénybe vegye. Ezzel a jogvédelmet kiterjeszti akként, hogy a végrehajtó és egyéb szervek eljárása során szenvedett sérelmek orvoslására is közvetlenül a Vht. utaló normái alapján legyen lehetőség. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a Vht. és más jogszabályok jogorvoslati egymást helyettesíthetnék. Amint az jelen értekezés kereti között nyilvánvalóvá vált, szinte minden érintett részére rendel valamilyen jogorvoslatot a jogalkotó, így a végrehajtás alapjául fekvő jogvitában nem érintett harmadik személyek, akiknek valamilyen vagyoni jogát érinti a végrehajtás, jogorvoslatokkal élhetnek, sőt a zálogjogosult, mint egy privilegizált értékjog jogosultja, be is kapcsolódhat a végrehajtási eljárásba. A nemperes jogorvoslatokon kívül a Pp. végrehajtási perei is nyitva állnak a sérelmes személy részére, részben szubszidiáris jelleggel a kontradikció és a széleskörű bizonyítás lehetőségét felkínálva. A bíróságok ítélkezési gyakorlata is igyekszik kitölteni a generálklauzulákat, illetve a törvények kollíziója által hagyott joghézagokat. Habár a végrehajtási jog normái bonyolult és szövevényes rendszert alkotnak, minden érintett fél megtalálhatja a sérelmei orvoslásának akár több módját is. Azonban a végrehajtási jog normáinak e szövevényes rendszere még nem zárja ki a jogorvoslatok hatékony érvényesítésének lehetőségét, sőt szinte minden jogorvoslati kérelem tárgyában hozott döntés újabb jogorvoslattal is megtámadható. A végrehajtási jog összetett rendszere, több jogágot átfogó aktrái, és differenciált szabályrendszere ellenére álláspontunk szerint hatékonyan érvényesíthetőek a végrehajtási eljárás jogorvoslati, viszont jelentős szerep jut a bíróságok ítélkezési gyakorlatának, a Vht. konkrét rendelkezéseinek egymásra vonatkoztatása terén.

Felhasznált források jegyzéke

Monográfiák

- Frank Ignác: A közigazság törvénye Magyarhonban. Második Rész I.darab. Buda, 1896.
- Gyekiczky Tamás (szerk.): A bírósági végrehajtás magyarázata, Complex, Budapest, 2009.
- Gyulai Dezső: Vázlat „ A Polgári perrendtartás – a Vht. fontosabb rendelkezései”, OITH, Budapest, 2001.
- Kapa Mátyás: Bírósági végrehajtás és alkotmányosság in: Az igazságszolgáltatás kihívásai a XXI. században (szerk.: Harsáangi Viktória – Wopera Zsuzsa), HVG-ORAC, Budapest, 2007.
- Németh János – Kiss Daisy (szerk.): A polgári perrendtartás magyarázata, Complex, Budapest, 2007.
- Németh János (szerk.): Polgári nemperes eljárások., ELTE-ÁJK, Budapest, 1996.
- Simkó Ágnes (szerk.): A bírósági végrehajtás, HVG ORAC, Budapest, 2009.
- Pestovics Ilona (szerk.): A végrehajtás folytán indult bírósági peres és nemperes eljárások gyakorlatáról, OITH Személyzeti és Oktatási Főosztály, Budapest, 2000.

Pestovics Ilona: Bírósági végrehajtás, Novissima, Budapest, 2007.

Szabó Péter (szerk.): Különleges perek – Kérdések és válaszok a Polgári perrendtartás különös részéből, HVG-ORAC, Budapest, 2006.

Varga István: A polgári nemperes eljárások joga, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2010.

Wopera Zsuzsa (szerk.): Polgári perjog különös rész, KJK-KERSZÖV, Budapest, 2004.

Jogszabályok és egyéb jogforrások

1949. évi XX. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmánya

1959. évi IV. törvény a Magyar Köztársaság Polgári törvénykönyvéről

1978. évi IV. törvény a Büntető törvénykönyvről

1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról

1990. évi XCIII. törvény az illetékekről

1991. évi IL. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról

1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről

1994. évi LII. törvény a Polgári perrendtartás kiegészítéséről

1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról

1996. évi CXII. törvény a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról

1997. évi CXLI. törvény az ingatlan-nyilvántartásról

1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról

2002. évi LXV. törvény az Adó és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalról

2003. évi XCII. törvény az adózás rendjéről

2004. évi CXL. törvény a közigazgatási eljárás és a hatósági szolgáltatás általános szabályairól

2009. évi L. törvény a fizetési meghagyásos eljárásról

11/2003 (V.8.) IM-BM-PM együttes rendelet a lefoglalás és a büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelésének, nyilvántartásának, előzetes értékesítésének és megsemmisítésének szabályairól, valamint az elkobzás végrehajtásáról

Közösségi Jog

Az Európai Parlament és Tanács 805/2004/EK rendelete a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról

Az Európai Parlament és Tanács 1896/2006/EK rendelete az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról

Az Európai Parlament és Tanács 861/2007/EK rendelete a kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről

Bírói gyakorlat

Az Alkotmánybíróság 46/1991 (IX. 10.) számú határozata

Az Alkotmánybíróság 1/1994. (I.7.) számú határozata

Az Alkotmánybíróság 836/D/2003 (VIII. 26.) számú határozata

LB. PK. 148. számú állásfoglalás

LB. PK 198. számú állásfoglalás

LB. KP. 248. számú állásfoglalás (hatályon kívül)

LB. Pfv. I.22.809/1994., BH 1995/525.

LB. Pf. 20 139/1996., BH 1996 7/374.

LB. Pf. I. 22 423/1995., BH 1996. 9/481.

LB. Pf. V. 23 682/1997., BH 1998. 10/489.

LB. Pf. V. 22 594/1998., BH 2001. 4/178.
LB. Pfv. I.20.031/1999., BH 2000/62.
LB. Gf. I. 30 272/2002., BH 2003. 9/373.
LB-H-PJ-2008-32., BH 2008. 120.
LB-H-PJ-2008-150.
FIT-H-PJ-2007-336.
PK BH 2001/25.
GK BH 1997/141.
PK EBH 2008/1785.
BH. 1992/5/330.
BH 1997.305.
BH 1997. 351.
BH. 1998.135.
BH 1998. 200.
BH 1998. 536.
BH1998. 540.
BH 1999. 315.
BH 2001. 26.
BH 2007. 383.
BDT 2000. 292.
BDT 2001. 545.
BDT 2002. 690.

¹ A Debreceni Egyetem Állam és Jogtudományi Kar Jogász szakának V. évfolyamos hallgatója

² Vida István: A bírósági végrehajtás. In. Németh János (szerk.): Polgári nemperes eljárások., ELTE-ÁJK, Budapest, 1996., 277-278.

³ Gyekiczky Tamás (szerk): A bírósági végrehajtás magyarázata, Complex, Budapest, 2009.,1.

⁴ Frank Ignác: A közigazság törvénye Magyarhonban. Második Rész I.darab. Buda, 1986., 277.

⁵ Az Alkotmánybíróság 46/1991 (IX. 10.) számú határozata

⁶ Kapa Mátyás: Bírósági végrehajtás és alkotmányosság in: Az igazságszolgáltatás kihívásai a XXI. században (szerk.: Harsáangi Viktória – Wopera Zsuzsa), Budapest, HVG-ORAC, 2007.,155.

⁷ 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban Vht.)

⁸ 1952. évi III. törvény (a továbbiakban Pp.)

⁹ Pp. XXV. fejezet

¹⁰ A feleken kívül a beavatkozó, az ügyész is jogosult, illetve akire a határozat rendelkezést tartalmaz (az öt érintő rész tekintetében) [Pp. 233.§ (1) bek.]

¹¹ A beavatkozó, egyéb érdekelt, és az alapeljárásban részt vevő ügyész is jogosult [Pp. 270.§ (2) bek]

¹² A bíróság végrehajtást elrendelő, vagy a végrehajtható okiratnak a kérelemtől eltérő kiállításáról rendelkező végzése iránt

¹³ A másodfokon jogerőre emelkedett azon végzéssel szemben, mellyel a bíróság külföldi határozat végrehajtási tanúsítvánnyal való ellátásáról, illetve külföldi határozat végrehajtásának elrendeléséről rendelkezik (feltéve, ha a felülvizsgálat Pp. 270.§ (2) bekezdés szerinti feltételei fennállnak)

¹⁴ A bíróság másodfokon jogerőre emelkedett olyan végzése ellen, mellyel ingatlanárverés megsemmisítéséről határozott. (feltéve, ha a felülvizsgálat Pp. 270.§ (2) bekezdés szerinti feltételei fennállnak)

¹⁵ Pp. 236.§

¹⁶ Vht. 24. § (3) bek.

¹⁷ Vht. 50. § (3) bek.

¹⁸ Vht. 190. § (3) bek.

¹⁹ Vht. 222. §

²⁰ Vht. 221. § a) és b) pontok

²¹ A közigazgatási eljárás és hatósági szolgáltatás általánosa szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 152. § (2) bek és az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 159.§ (1) bek. is tartalmazza

²² Például rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 92.§ (1)-(2) bek. bevezeti a panaszt, mint az (alapvető) jogot, vagy jogos érdeket sértő rendőri intézkedések elleni jogorvoslatot, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény több helyen is biztosítja a panasz lehetőségét, a 195. § (1) bek. a nyomozás során az ügyész vagy a

nyomozó hatóság határozata elleni jogorvoslatként, a 228.§ (1) bek. pedig az ügyész vádemelés körüli eljárása során hozott határozata ellen.

²³1959. évi IV. törvény a Polgári törvénykönyvről (a továbbiakban: Ptk.) 203. § (1) bek. Az a szerződés, amellyel harmadik személy igényének kielégítési alapját részben vagy egészben elvonták, e harmadik személy irányában hatálytalan, ha a másik fél rosszhiszemű volt, vagy reá nézve a szerződésből ingyenes előny származott.

²⁴805/2004/EK rendelet 21. cikk, 1896/2006/EK rendelet 22. cikk (1) bek., 861/2007/EK rendelet 22. cikk (1) bek.

²⁵PK BH 2001/25

²⁶GK BH 1997/141

²⁷Vht. 211. §

²⁸BH 1998. 536.

²⁹BH 1998. 200.

³⁰A fellebbezési jog itt szélesebb alanyi kör részére áll nyitva, nemcsak a felek, de a beavatkozó és az érdekelt is fellebbezhet. (Pp. 233.§ (1) bek.)

³¹Vht. 213.§

³²A külföldi bíróság (rendes bíróság és külföldi választottbíróság) határozatát Magyarországon törvény, nemzetközi egyezmény vagy viszonyosság alapján lehet végrehajtani.

³³BH 1999. 315., BH 1997.305., BH. 1998.135.

³⁴BH 1998. 135.

³⁵BH 1997. 351.

³⁶BH 2007. 383.

³⁷Gyekiczky i.m. 455.

³⁸BH 2008. 120.,LB-H-PJ-2008-32., PK EBH 2008/1785. I.

³⁹FIT-H-PJ-2007-336.

⁴⁰Pestovics Ilona: Bírósági végrehajtás, Novissima, Budapest, 2007., 246. (a továbbiakban: Pestovics (novissima))

⁴¹BDT2000. 292., BDT2002. 690.

⁴²Ez az eset akkor fordul elő, ha a törvénytörtés olyan csekély súlyú, hogy ez önmagában nem szolgál alapul az intézkedés megsemmisítésére, illetve ha az intézkedés törvénytörtő volt ugyan, de újabb végrehajtói intézkedés szükségtelen. Ha ezen törvénytörtő intézkedésével a végrehajtó kárt okoz, és később kártérítési perre kerül sor, a törvénytörtést megállapító végzés másolata tipikusan a kártérítési perben a keresetlevél mellékleteként szolgálhat.

⁴³Pestovics (novissima). 247.

⁴⁴BH. 1992/5/330.

⁴⁵A kifogást emelő fél vagy érdekelt csatolja a kifogás alapjául szolgáló iratok másolatát is. (Vht 217.§ (2) bek.)

⁴⁶BH2001. 26.

⁴⁷Ez nagyon logikus szabálya a határidők számításának, mivel könnyen előfordulhat az az eset, hogy eleve a végrehajtás elrendelésére is azért került sor mert az adós például kórházi gyógykezelés alatt állt, és nem tudott arról hogy ellene végrehajtási eljárást tettek folyamatba. Mivel a végrehajtó a végrehajtás foganatosításának megkezdésekor a helyszínen adja át a végrehajtható okiratot az adósnak és az adós azonnal köteles teljesíteni, így az adós távolléte sem akadályozza abban hogy a végrehajtási cselekményt megkezdje. Ez esetben a végrehajtható okiratot a végrehajtási cselekményről készített jegyzőkönyvvel együtt postán kell kézbesíteni az adósnak a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó általános szabályok szerint. Emiatt beállhat a kézbesítési vélelem is. Ez okból indokolt a végrehajtási cselekmény megtámadása határidejének elévülési jellege.

⁴⁸BH1998. 540.

⁴⁹LB-H-PJ-2008-150.

⁵⁰PK EBH 2008/1785. II.

⁵¹Az Alkotmánybíróság 836/D/2003 (VIII. 26.) számú határozata

⁵²2009. évi L. törvény (FMH Tv.)

⁵³FMH Tv. 38.§ (4.) bek.

⁵⁴Simkó Ágnes (szerk.): A bírósági végrehajtás, HVG ORAC, Budapest, 2009.,545.

⁵⁵1998. évi XIX. törvény a Büntetőeljárásról (a továbbiakban: Be.) 159.§ (2) bek: Ha az eljárás olyan bűncselekmény miatt folyik, amellyel kapcsolatban vagyonek Kobzásnak van helye, illetőleg ha polgári jogi igényt érvényesítenek, és alaposan tartani lehet attól, hogy a kielégítést megghiúsítják, ezek biztosítására a terhelt egész vagyonának, vagyona meghatározott részének vagy egyes vagyontárgyainak zár alá vétele rendelhető el. A zár alá vétel elrendelhető arra a vagyonra, vagyonrészre, illetőleg egyes vagyontárgyra is, amelyre nézve vagyonek Kobzás rendelhető el, de amelyet nem a terhelt birtokol. A zár alá vételnek a közhitelű nyilvántartásba

történő bejegyzése iránt haladéktalanul intézkedni kell. Ha nincs külön jogszabály szerinti közhitelű nyilvántartás, a zár alá vétellel érintett gazdálkodó szervezetet kell értesíteni.

⁵⁶ Be. 215.§ (1)-(2) bek.

⁵⁷ Be. 325.§

⁵⁸ Vht. 10.§ d) és e) pontok. Például: a bíróság pénzbüntetésről, pénzmellékbüntetésről, pénzbírságról, rendbírságról, vagyonekobzásról szóló értesítése, a bíróság bünyügyi költségről, elővezetési és kíséresi költségről szóló értesítése, továbbá a bírósági gazdasági hivatalnak az ügyészség által kiszabott rendbírságról, megállapított bünyügyi költségről, az ügyészség és a nyomozó hatóság által megállapított elővezetési és kíséresi költségről, valamint a pártfogó felügyelői szolgálat által a közvetítői eljárásban megállapított, az állam által előlegezett és visszatérítendő költségről szóló értesítése.

⁵⁹ Perújítás (Be. 408- 415.§§), Felülvizsgálat (Be. 416-429.§§),

Jogorvoslat a törvényesség érdekében (Be. 430-438.§§), Jogegységi eljárás (Be. 439-445.§§)

⁶⁰ Be. 195.§ (1) bek.

⁶¹ Be. 195.§ (4) bek.

⁶² Be. 195.§ (3)bek.

⁶³ 1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről 92.§

⁶⁴ 1997. évi CXLI. törvény az Ingatlan nyilvántartásról (a továbbiakban: Inytv.)

⁶⁵ Inytv. 55.§ (1) bek.

⁶⁶ Inytv. 56.§ (4) bek.

⁶⁷ Inytv. 57.§ (1)-(4) bek.

⁶⁸ Inytv. 58-61.§§

⁶⁹ Utóbbi két esetben csak akkor van helye keresetindításnak, ha az ingatlanügyi hatósági eljárásban a bejegyzés nem törölhető, illetve a sérelem nem orvosolható, továbbá ha azokat eredménytelenül kísérelték meg. Tehát ezen esetekben a perindítás szubszidiáris jogvédelmi eszköz.

⁷⁰ Inytv. 63.§ (1)-(2) bek.

⁷¹ Gyekiczky i.m. 462.

⁷² Az Alkotmánybíróság 1/1994. (I.7.) számú határozata

⁷³ Simkó i.m. 565.

⁷⁴ Pp. 224.§

⁷⁵ Pp. 225. § (1) és (6) bek.

⁷⁶ Szabó Péter (szerk.): Különleges perek – Kérdések és válaszok a Polgári perrendtartás különös részéből, HVG-ORAC, Budapest, 2006., 316.

⁷⁷ Az 1994-es Pp. novella emelte be a végrehajtási pereket 1994. szeptember 1-ei hatállyal (1994.évi LII. törvény a Polgári perrendtartás kiegészítéséről)

⁷⁸ Wopera Zsuzsa (szerk.): Polgári perjog különös rész, KJK-KERSZÖV, Budapest, 2005.,247.

⁷⁹ 2002. évi LXV. törvény az Adó és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalról 1.§.

⁸⁰ Legfelsőbb Bíróság Pf. V. 23 682/1997. BH 1998. 10/489.

⁸¹ 1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról 9.§ (1) bek.

⁸² Németh János – Kiss Daisy (szerk.): A polgári perrendtartás magyarázata,Complex, Budapest, 2007., 2181.

⁸³ 1991. évi IL. törvény a csodeljárásról és a felszámolásról (a továbbiakban: Cstv.)

⁸⁴ Cstv. 38.§ (1) bek.

⁸⁵ Például a végrehajtás alapjául fekvő perben perújítási eljárást folytattak le.

Csak a végrehajtás alapjául szolgáló jogerős ítélettel szembeni perújítási eljárás eredményétől függően kerülhet sor a végrehajtás megszüntetésére (BDT2001. 545.), a jogerős ítéletig azonban a végrehajtási eljárás a Vht. 49. §-a alapján felfüggeszthető.

⁸⁶ Ha ennek ellenére beérkezik a keresetlevél, azt a bíróság idézés kibocsátása nélkül fogja elutasítani a Pp. 130.§ (1) bek. c) pontja alapján.

⁸⁷ Azt, hogy végrehajtási eljárás keretben nincs lehetőség a megszüntetésre nem nehéz elképzelni, például ha az adós okirattal valószínűsíti, hogy a követelést teljesítette, de ezt a végrehajtást kérő vitatja, a megszüntetésre csak peres eljárás során van lehetőség, mivel a jogvita jellege a tárgyaláson részletesebb bizonyítást kíván.

⁸⁸ Végrehajtást elrendelő végzés, közvetlen bírósági letiltó végzés, közvetlen bírósági felhívás, a bíróság vagy a bíróság gazdasági hivatal által kiállított értesítés, bünyügyi zárlatot elrendelő nyomozóhatósági, vagy ügyészi határozat.

⁸⁹ Németh-Kiss i.m. 2188.,2195.

⁹⁰ Pestovics Ilona (szerk.): A végrehajtás folytán indult bírósági peres és nemperes eljárások gyakorlatáról, OITH Személyzeti és Oktatási Főosztály, Budapest, 2000.,109. (a továbbiakban: Petovics (OITH))

⁹¹ Pp. 369.§

⁹² Németh-Kiss i.m. 2195.

⁹³ BH 2000/62., LB. Pfv.I.20.031/1999.

-
- ⁹⁴ BH 1995/525., LB. Pfv. I.22.809/1994.
- ⁹⁵ BH 1996. 9/481., LB. Pf. I. 22 423/1995.
- ⁹⁶ LB. PK 198. számú állásfoglalás
- ⁹⁷ Például közvetlen bírósági felhívás, bírósági letiltó végzés stb.
- ⁹⁸ Pp. 367.§
- ⁹⁹ Wopera i.m. 254.
- ¹⁰⁰ Németh – Kiss i.m. 2203.
- ¹⁰¹ Pf. 20 139/1996., BH 1996 7/374.
- ¹⁰² 1978. évi IV. törvény a Büntető törvénykönyvről (a továbbiakban: Btk.) 77.§ (3) bek.
- ¹⁰³ Btk. 77/B § (5) bek., ez azonban a vagyonekhoz kizáró okainak csak egyike, mely érintheti harmadik személy jogát, a többi eset bemutatása nem indokolt.
- ¹⁰⁴ A lefoglalás és a büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelésének, nyilvántartásának, előzetes értékesítésének és megsemmisítésének szabályairól, valamint az elkobzás végrehajtásáról szól.
- ¹⁰⁵ LB. Pf. V. 22 594/1998., BH 2001. 4/178.
- ¹⁰⁶ Pestovics (OITH) 125.
- ¹⁰⁷ Pestovics (OITH) 118,119.
- ¹⁰⁸ Németh – Kiss i.m. 2207.
- ¹⁰⁹ Ha a keresetlevélben nem szerepel az adós alperesként, a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítják. Pp. 130.§ (1) bek. g) pont.
- ¹¹⁰ LB PK. 148. számú állásfoglalás
- ¹¹¹ Varga István (szerk.): A polgári nemperes eljárások joga, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2010., 318.
- ¹¹² Wopera i.m. 261.
- ¹¹³ Varga i.m. 318.
- ¹¹⁴ Németh-Kiss i.m. 2229.
- ¹¹⁵ Vht. 107.§ (2) bek.
- ¹¹⁶ Pestovics (OITH) 133.
- ¹¹⁷ Wopera i.m. 268.
- ¹¹⁸ Németh-Kiss i.m. 2231.
- ¹¹⁹ Ha törvény másképpen nem rendelkezik, a bírósági végrehajtás szabályai irányadók a közigazgatási végrehajtás során foganatosított ingó- és ingatlan-végrehajtás esetén is.
- ¹²⁰ Pp. 24.§ (2) bek. f) pontja
- ¹²¹ Németh-Kiss i.m. 2232.
- ¹²² Az 1996. évi CXII. törvény a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról 8.§-a alapján bank illetve szakosított hitelintézet csak részvénytársaságként illetve fióktelepként, szövetkezeti hitelintézet csak szövetkezetként alapítható. Mivel mindhárom társasági forma jogi személyiséggel rendelkezik, ezért a passzív perbeli legitimáció nem kérdéses.
- ¹²³ A pénzügyi intézmény kötelezettségzegése többféleképpen megnyilvánulhat; kifejezetten vagy hallgatólagosan nem ismeri el hogy az adóst megillető pénzüsszeget kezel, nem tartja vissza az átutalási végzés kézhezvétele után a biztosítandó összeget, nem fizeti ki a végrehajtást kérő számára a végrehajtás alá vonandó összeget, hanem kiadja az adósnak vagy harmadik személynek, a végrehajtást foganatosító szerv rendelkezéseit nem teljesíti, a Vht. szerinti egyéb kötelezettségeit megszegi.
- ¹²⁴ LB. Gf. I. 30 272/2002., BH 2003. 9/373.
- ¹²⁵ Gyekiczky i.m. 272.
- ¹²⁶ Art. 159.§ (1) bek.
- ¹²⁷ Németh-Kiss i.m. 2238.
- ¹²⁸ Németh-Kiss i.m. 2241.
- ¹²⁹ Németh-Kiss i.m. 2242.